

bb. 48. időjárásjelentés

gg/rj hgy

1980. március 6.

a meteorológiai intézet jelenti március 6-án csütörtökön 19 órakor:

enyhe idő esőkkel

várható időjárás az ország területére péntek estig: erősen megnövekszik a felhőzet és többfelé várható eső, később záporosó. a szél délire, délnyugatra fordul, élénk, helyenként erős marad. a hőmérséklet pénteken koradélután 7-12 fok között lesz. /mti/

-.-

bb. 49. wolfgang bothe vezényelte a szegedi szimfónikusokat

dén/ká/rj hgy

1980. március 6.

csütörtökön a szegedi zenészházban ndk-beli karmester, wolfgang bothe vezényelte a szegedi szimfónikus zenekart és a szegedi zenebarátok kórusát. a műsorban beethoven egmont nyitánya és ix. ; szimfóniája hangzott el. a hangversenyen a szegedi nemzeti színház operaénekesei közül karikó teréz, lengyel ildikó, bárdi sándor és sinkó györgy működött közre. /mti/

-.-

bb. 50. a belföldi főszerkesztőség hireinek jegyzéke
14 órától zárásig

rj hgy

1980. március 6.

28. ahozamokat növelő agromax-kistermelők is vásárolhatják
29. kitüntetés
30. elhunyt moharos józsef
31. új paradicsomhibridek kecskemétre
32. nemzetiségi óvodai napokat rendeznek pécsen
33. újabb szovjet számítógép a dunai vasműben
34. elhunyt halmi lászló
35. baleset
36. a rendőrség felhívása
37. a kongresszusi munkaverseny hirei
38. matyó népművészeti kiállítás tatabányán
39. a világ nőszervezeteivel együtt - a békéért -
40. településfejlesztési kommunista szombatok

/folyt köv./

21.00 rj

-32 -

L. Gy.

MTI

Szerkeszti a Belföldi Főszerkesztőség
Szerkesztésért és kiadásért az MTI vezérigazgatója felel
Kiadja az MTI / Budapest I., Fém u. 5-7. 1426 Budapest / Pf.3. Tel.: 359-590 Telex: 22-4371

Belföldi hírek

1980. március 6. csütörtök

parlament

bkk.1. dr. markója imre beszéde

gy,don,ma/p di

1980. március 6.

a szerkesztőségek rendelkezésére bocsátjuk dr. markója imre igazságügyminiszter beszédét, amely csütörtökön az országgyűlés tavaszi ülészakán hangzik el.

a beszéd feloldásig e m b a r g ó s !

x x x

korunk a tudományos és technikai forradalom korszaka, amelyben az emberi társadalom fejlődése - nem kismértékben épp a tudományos felfedezések révén - rendkívüli mértékben felgyorsult. e felgyorsult fejlődésnek is az egyik legfontosabb állomása, az atommaghasadás felfedezése volt, amely történelmileg igen rövid időn belül új távlatokat nyitott az emberiség számára. az itt megszületett tudományos eredmények a szó szoros értelmében forradalmasították a termelés - s ezen belül a technológia - fejlődését is. nehéz megfelelő kifejezést találni a haladásnak arra a mértékére, amely a századfordulót követően, vagy mondjuk 1938-hoz képest, amióta ismeretes az atommaghasadás ténye, illetve 1946-hoz képest, amikor igor kurcsatov vezetésével európa első kísérleti atomreaktorát a szovjetunióban üzembe helyezték, e vonatkozásban tapasztalható volt.

/folyt köv./

-1-

10

bkk.1./dr. markója....1.folyt/p

ma már az atommagfizika és az atomtechnika eredményei az élet legkülönbözőbb területein hasznosíthatók. az atomenergiának azonban mindenekelőtt az energiaellátásban van kiemelkedő szerepe. mindenki tudja, hogy a termelés és ezzel a társadalmak fejlődése szempontjából elemi szükséglet az energia biztosítása. ennek megfelelően az energiaszükséglet - s különösen a villamosenergiaszükséglet - mind a fejlett, mind pedig a fejlődő országokban folytonosan növekszik. a hagyományos energiaforrások viszont - mint amilyenek a szén, a kőolaj, a földgáz - nem kimeríthetetlenek, s már a jelenlegi igényeket sem képesek teljes mértékben kielégíteni.

ebben a helyzetben egyre fokozódik a nukleáris energia jelentősége az emberiség energiaszükségleteinek kielégítésében. ezért nő az egész világon gyors ütemben az atomerőművek kapacitása, s játszanak ezek az erőművek mind nagyobb szerepet az energiafejlesztési programok megvalósításában. ezt felismerve érvényesül mind jobban világszerte az a törekvés, hogy a villamosenergia termelése az atomenergia felhasználásán alapuljon.

hangsúlyozni szükséges, hogy ez a hagyományos energia-hordozókkal bőségesen rendelkező országok esetében is így van. a szovjetunió például, amely a világ legnagyobb kőolaj és széntermelő országa / a világ szénkészletének kb. 57 százalékkal, földgáztartalékainak kb. 45 százalékkal, kőolajkészletének pedig kb. egyharmadával rendelkezik/, igen jelentős mértékben növeli atomerőművi energia termelését, de hasonló az energetikai stratégiája az egyesült államoknak, franciaországnak és a német szövetségi köztársaságnak is.

az atomenergia alkalmazása természetesen nem csupán az energiaiparban alapvető jelentőségű. a radioaktív izotópokat az ionizáló sugárzást ma már igen széles körben alkalmazza az orvostudomány is, diagnosztikai, terápiás, kísérleti és egyéb célokra; az ipar és a mezőgazdaság a kutatás, a vizsgálat, a tartósítás területén, és sok más fontos esetben. tulajdonképpen ezek felhasználása nélkül szinte elképzelhetetlen napjainkban a korszerű gyógyászat vagy termelés. az atomenergia tehát valóban a legközvetlenebbül szolgálja az embert, a társadalmi haladást.

/folyt köv./

16

bkk.1./ dr. markója.....2.folyt/p

az atomenergiával kapcsolatos tudományos kutatások, s ezek eredményeinek gyakorlati hasznosítása, hazánkban is jelentős fejlettségi szintet ért el. a kutatásokban nemzetközileg is elismert eredményekkel rendelkezünk. a gyakorlati hasznosítást illetően pedig örömmel utalhatunk a központi fizikai kutató intézetben 1959-ben üzembe helyezett első kutató atomreaktorunkra, vagy a budapesti műszaki egyetem 1971-ben üzembe helyezett oktató reaktorra. ma már több száz izotóplaboratórium működik az országban. széles körben kifejlődött a sugárzástechnika. ipari besugárzóállomások jöttek és jönnek létre, izotóplaboratóriumokkal és gyorsítókkal. a szakemberek egész generációja dolgozik - a szovjetunió és más szocialista országok segítségével, valamint tapasztalatainak hasznosításával - a fejlesztést szolgáló további lépések kimunkálása érdekében.

e fejlesztésben kétségtelenül új szakasz kezdetét jelentti a 440 megawattos egységekből felépülő, összesen 1760 megawattal tervezett paksi atomerőmű építése. ennek a valóban rendkívüli szellemi és anyagi erőfeszítéseket igénylő beruházásnak a megvalósítása 1985-re, tüzés nélkül kiemelkedő esemény lesz energiahordozókban viszonylag szegény, ugyanakkor a társadalmi és gazdasági viszonyokat illetően dinamikusan fejlődő országunk életének.

az atomenergiának ez a békés célú és egyre bővülő alkalmazása az emberiséget - s hazánk polgárait is - nagy reményekre jogosítja fel. ugyanakkor kár lenne hallgatni arról, hogy az egyes emberben a tudománynak és a technikának ezek a csodálatos vívmányai aggodalmat is keltenek. és ezáltal nem csupán az újról, az ismeretlentől való általános emberi félelemtől van szó.

ez az aggodalom részben már a történelmi emlékekből is fakad. abból a tényből, hogy az atomenergiát előbb alkalmazták háborús, mint egyetemes jellegű békés célokra. az emberiség emlékezetében kitörölhetetlenül él még a japán városokra ledobott amerikai atombombák, az esztelen tömegpusztítás e modern példáinak a szörnyű emléke.

de az aggodalom a jelen történelmének is szól, amikor az emberiség nap nap után tapasztalja, hogy az imperialista hatalmak milyen óriási anyagi és szellemi erőket lekötő és felémésztő fegyverkezési versenyt kényszerítenek a világra, mindezekelőtt a nukleáris fegyverek fejlesztése, gyártása és felhalmozása révén.

/folyt köv./

16

parlament

bkk.1./dr. markója.....3.folyt/p

a II. világháborút követően ezért is vált a békét óhajtó népek harci programjává az atomfegyverkísérletek leállításának, valamennyi atomfegyverkészlet megsemmisítésének, az atomfegyvergyártás szigorú eltiltásának, az általános és teljes leszerelés megvalósításának a követelése. a szovjetunióval - mely e harc élén áll - s a baráti szocialista országokkal együtt a magyar népköztársaság külpolitikájának is egyik vezető elve e célok elérése. ezért csatlakoztunk többek között ahhoz a nemzetközi egyezményhez is, amely részleges atomcsendet írt elő, azzal, hogy megtiltotta a nukleáris fegyverkísérleti robbantásokat a légtérben, a víz alatt és a világűrben. ezért írtuk elő - az ugynevezett atomsorompó szerződésben vállalt kötelezettségünkkel összhangban, - az atomenergia fegyverek vagy egyéb tömegpusztító eszközök céljára történő alkalmazásának tilalmát is. és ezért szorgalmazunk további egyezményeket és konkrét gyakorlati lépéseket e területen, így első között a nukleáris fegyverkísérleti robbantások teljes tilalmát, tehát a föld alatti kísérletek beszüntetését is.

végül, az aggodalom okai között szólni kell arról is, hogy az emberek jól tudják: az atomenergia társadalmi hasznosítása - mint minden új és korszerű technológia alkalmazása - bizonyos kockázattal is jár. s mivel e kockázatot, magyarul a veszély mértékét a laikus közvélemény sokszor hajlamos eltulozni, ezért nem egyszer - például egyes nyugati országokban - az indokoltnál lényegesen nagyobb a félelem. mi az igazság e kérdésben? röviden megfogalmazva az, hogy a veszélyesség mértéke csupán potenciálisan nagy, a konkrét veszélyesség viszont - természetesen maximálisan szakszerű és igen gondos tevékenység esetén - más, hasonló értékű technológiákhoz képest ténylegesen csekély.

valójában az atomenergiaipar világszerte jobb biztonsági színvonalon áll, mint más iparágak. de ha csak az energia-termelést vesszük: ismerets, hogy ennek velejárója a környezet-szennyezés. szakértői vélemények szerint a szén vagy az olajtüzelésű erőművek szennyezése veszélyesebb a környezetre, mint az atomerőművéké. a hagyományos fűtésű erőművek ugyanis a radioaktív izotópok kibocsátása mellett a környezetet kéndioxid-dal és más egészségre ártalmas anyagokkal is szennyezik. emellett az is megemlítendő, hogy az atomerőművek kibocsátási értékeit eleve úgy tervezik, s a működés során olyan szinten tartják, hogy azok a megengedhető mértéknél lényegesen alacsonyabbak legyenek.

/folyt köv./

-4-

To

parlament

bkk.1. / dr. markója.....4.folyt/p

ha az atomerőműveket a hagyományos erőművekénél lényegesen szigorubb biztonsági követelmények és óvórendszabályok maradéktalan betartásával építik fel, kifogástalan minőségű berendezésekkel látják el, s ha az erőműben jól kiválasztott, e tevékenységre alkalmas, magasan képzett emberek dolgoznak, akik a tökéletesen megszervezett munkafolyamatok során megfelelően képesek e bonyolult technikát működtetni, akkor tehát a lakosságnak nincs oka semmiféle nyugtalanságra sem.

a paksi atomerőmű a békés célok szolgálatában ilyen biztonsági színvonalon fog állni, s ennek egyik garanciális jellegű biztosítéka lesz - a képviselő elvtársak hozzájárulása esetén - a most beterjesztett javaslat törvénybe iktatása is.

úgy érzem, szükséges kiemelnem, hogy a törvényjavaslat más fontos, élő jogszabályok figyelembevételével, azokhoz szorosan tapadva készült el. emlékeztetni szeretnék ezek közül a bányászatról, a villamosenergiáról és a gázenergiáról az 1960-as években megalkotott törvényre. de méginkább az emberi környezet védelméről szóló 1976-os törvényünkre, valamint a minisztertanácsnak e törvény meghozatalát követően elfogadott, a törvényi követelmények fokozatos megvalósításának lehetőségeit meghatározó koncepciójára. e törvényünk követelményeiből is már világosan és egyértelműen kitűnt, hogy a környezetvédelemnek a termelési folyamat részévé kell válnia, s a technológiát úgy kell létrehozni és működtetni, hogy az a lehető legkisebb környezeti veszélyhelyzetet hozza létre. az ilyen és ehhez hasonló fontos elveket messzenően hasznosítani tudtuk a jelen törvényjavaslat kidolgozása során is. ezenkívül természetesen - a nemzetközi tapasztalatokat, mindenekelőtt a szovjetunióét és a szocialista országokét, valamint az ENSZ illetékes szervének, a nemzetközi atomenergia ügynökségnek az ajánlásait is igyekeztünk maximálisan figyelembe venni.

magáról a törvényjavaslatról szólva, hangsúlyozni szeretném a kiindulópontunkat: mivel az atomenergia hasznosítását és alkalmazását korántsem kizárólag tudományos-műszaki problémaként kell kezelni, hanem fontos társadalmi kérdésként is, ezért az erről szóló szabályozás sem lehet pusztán a műszaki-technikai normák gyűjteménye.

/folyt köv./

-5-

To

parlament

bkk.1./dr. markója5.folyt/p

a rendezésnek társadalmi töltésének is kell lennie. ez a fontos társadalmi mondandó, amely állampolgáraink széles tömegét, de a nemzetközi közvéleményt is érdekli és érinti, indokolta egyébként azt is, hogy törvényi szintű szabályozást javasoljunk. megjegyzem, hogy azok a fejlett ipari országok, amelyekben e témakör szabályozása már megtörtént, általában ugyancsak törvényben állapították meg az atomenergia felhasználásának alapvető előírásait.

a törvényjavaslat az atomenergia alkalmazásának valamenyny területét átfogja; rendezi a radioaktív anyagok és készítmények, a nukleáris anyagok előállításával és felhasználásával az e tevékenységeket szolgáló berendezések és létesítmények létrehozásával és működtetésével, az ionizáló sugárzást létrehozó berendezések előállításával és üzemeltetésével kapcsolatos összes kérdéseket. a szabályozásnál két követelményt is szem előtt kellett tartanunk: a rendelkezések legyenek kellőképpen rugalmasak, nehogy fékezék a jövőben a gyors tudományos és technikai fejlesztés lehetőségeit, ugyanakkor e rugalmas, keretjellegű szabályozás ne váljék a semmitmondó általánosságok gyűjteményévé, a megfogalmazott paragrafusoknak legyen nagyönis konkrét tartalma. reméljük, sikeresen valósítottuk meg e célunkat.

a törvényjavaslatból a következő lényeges rendezési elveket emelném ki:

1./ már említett nemzetközi törekvéseinkkel összhangban a javaslat deklarálja, hogy a magyar népköztársaságban - a nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségeinknek megfelelően -, az atomenergia csakis békés célokra alkalmazható. tilos az atomenergiát nukleáris fegyverek vagy egyéb tömegpusztító eszközök céljára felhasználni.

2./ hazánkban az atomenergia alkalmazásának, az azzal összefüggő tudományos kutatásnak és fejlesztésnek az egész társadalom érdekét kell szolgálnia. ennek egyik alapvető biztosítéka, ha: az atomenergia alkalmazása körébe tartozó anyagok, berendezések, készülékek, készítmények, létesítmények általában társadalmi tulajdonban vannak, s az ezekkel való kereskedelem az állam monopóliuma.

/folyt köv./

6-

10

parlament

bkk.1. /dr.markója.....6.folyt/p

a javaslat csak kivételként engedi meg, hogy egyes anyagok, készítmények, készülékek /pl. orvosi röntgenkészülék / személyi tulajdonban is lehessenek. ezek pontos körét azonban az egészségügyi miniszternek meg kell állapítania, aki a tulajdonszerzést feltételhez is kötheti, s bejelentési kötelezettséget is előírhat.

3./ az atomenergiát az emberi élet és egészség, az emberi környezet, valamint az anyagi javak maximális biztonságának szem előtt tartásával szabad alkalmazni. ugy kell hasznosítani, hogy ne jöhessen létre ellenőrizhetetlen és szabályozhatatlan nukleáris láncreakció, a lakosságot és az emberi környezetet ne érhesse káros szennyeződés, az esetleges üzemzavarok pedig tervszerűen elháríthatók legyenek.

mindennek érdekében a törvényjavaslat többirányú rendelkezéseket tartalmaz. így többek között előírja a biztonsági követelmények meghatározását és folyamatos korszerűsítését a leghaladóbb tudományos eredmények alapján; állami engedélyezéshez köti az atomenergia alkalmazását; gondoskodik a megfelelő és rendszeres állami ellenőrzés kialakításáról, s meghatározza az ellenőrzést végző szervek kötelezettségeit; rendezi e körben a hatósági jogokat és kötelezettségeket, s rendelkezik a biztonsági övezet létesítésének lehetőségéről. 100

az atomenergia legfontosabb alkalmazását jelentő atomerőmű létesítését illetően pedig a javaslat kimondja, hogy ehhez a minisztertanács határozata szükséges.

hangsúlyozni kívánom, hogy persze a törvényjavaslat csak az atomenergia biztonságos alkalmazásával kapcsolatos fő követelményeket, legáltalánosabb szabályokat határozza meg. ezekről a kérdésekről bővebben szól a végrehajtási rendelet, amely - egyebek között - előírja például a sugárveszélyes munkahelyen foglalkoztatott dolgozók rendszeres sugárvédelmi és egészségügyi ellenőrzését, a rendkívüli esemény esetén teendő konkrét intézkedéseket, vagy a nukleáris és radioaktív anyagok biztonságos őrzésének módozatait.

/folyt köv./

-7-

13

parlament

bkk.1./dr.markója.....7.folyt/p

s ezt a szabályozást még egyéb alacsonyabb szintű előírások is teljesebbé teszik. az országos környezet - és természetvédelmi hivatal elnöke például a közelmúltban határozta meg a sugárterhelés megengedett mértékét, illetve azokat a határértékeket, amelyeket az atomerőműből a légkörbe kibocsátott különböző sugárzó anyagok aktivitása nem haladhat meg. e rendelkezés egyben gondoskodik az említett előírások megtartásának megfelelő ellenőrzéséről is.

4./ az atomenergia alkalmazása során a biztonsági követelmények maradéktalan érvényesítése mellett is keletkezhetnek károk. a törvényjavaslat ezért rendelkezik a felelősség és kártalanítás kérdéseiről is. ennek során abból indul ki, hogy az atomenergia különböző fajta felhasználása eltérő veszéllyel járhat, s így a felelősséget és kártalanítást differenciáltan kell szabályozni.

a legkisebb a valószínűsége a nukleáris létesítmény üzemeltetése és a nukleáris anyag szállításánál előállt rendkívüli események következtében keletkező károknak, de ezek a legveszélyesebbek. az ilyen károkért ezért az atomenergia alkalmazója feltétlen felelősséggel tartozik, amely vétkességére és jogellenességére tekintet nélkül áll fenn. egyedüli mentesülési ok a felelősség alól, ha a kárt maga a károsult idézte elő, szándékos bűncselekményével.

egyéb esetekben az atomenergia alkalmazója a polgári törvénykönyvnek a fokozott veszéllyel járó tevékenységre vonatkozó szabályai szerint köteles a kárt megtéríteni. ilyenkor a kimentési lehetőség az, ha a kárt az atomenergia alkalmazásának körén kívül eső, elháríthatatlan ok idézte elő.

a törvényjavaslat értelmében az atomkártalanításért az állam szavatol.

e körbe tartozó fontos rendelkezés az is, hogy a hatóság sugárvédelmi vagy biztonsági okból korlátozásokat, tilalmakat /pl. területkiürítés/ rendelhet el. az ebből eredő károkért a kisajátítási, illetőleg a kártérítési jogszabályok megfelelő alkalmazásával jár a kártalanítás.
/folyt köv./

parlament

bkk.1./dr.markója.....8.folyt/p

5./ az atomenergia alkalmazásának irányítása, ellenőrzése és a tervszerű fejlesztése a törvényjavaslat szerint a minisztertanács feladata. ez a rendelkezés biztosítja a különböző minisztériumok és országos hatáskörű szervek hatáskörébe tartozó sokrétű tennivalók megtervezésének és végrehajtásának megfelelő összehangolását. a minisztertanácsot e feladata ellátásában mindenekelőtt az országos atomenergia bizottság támogatja, amely a kormány tanácsadó és véleményező, hatósági feladatokat koordináló és ellátó, valamint ellenőrző szerve.

6./ az atomenergia békés célú és biztonságos alkalmazásában lényeges szerepe van a nemzetközi együttműködésnek. számunkra különösen jelentős a kgst országok ilyen irányú együttműködése, amely az atomenergia felhasználásával kapcsolatos tudományos kutatásokra éppúgy kiterjed, mint az atomerőművek építésének, az atomerőművi energiatermelésnek a gyakorlati kérdéseire, sőt az atomenergia alkalmazásával kapcsolatos ipari háttér kiépítésének egész problematikájára is.

természetesen együttműködési készségünk fennáll más országok vonatkozásában is és ezért támogatjuk olyan szervezettek tevékenységét is, mint amilyen a nemzetközi atomenergia ügynökség.

ezt kívánja kifejezésre juttatni a törvényjavaslat, amikor a következőket mondja: „a magyar népköztársaság az atomenergia békés célú, biztonságos alkalmazását nemzetközi szerződések keretében való együttműködéssel is elősegíti,„

amikor a minisztertanács megbízásából és nevében bejelentem az atomenergiáról szóló törvényjavaslatot, befejezésül annak a meggyőződésnek szeretnék hangot adni, hogy e javaslat elfogadása esetén - eredményesen szolgálja majd az atomenergia mind szélesebb körű, békés hasznosításának ügyét szocializmust építő hazánkban, a magyar népköztársaságban./mti/

10
-9-
/folyt. köv./

parlament

bkk 2. szekér gyula beszéde

gy/don/ma/m um di

1980. március 6.

a szerkesztőségek rendelkezésére bocsátjuk szekér gyulának, a minisztertanács elnökhelyettesének beszédét, amely csütörtökön az országgyűlés tavaszi ülészakán hangzik el.

a beszéd feloldásig e m b a r g ó s !

x x x

az atomenergia felfedezése - azt hiszem, méltán mondhatjuk - korunk egyik legnagyobb horderejű tudományos eredménye. ezt az új hatalmas energiát azonban elrettentő körülmények között ismerte meg az emberiség. hirosima és nagaszaki borzalmas pusztulása, az imperialista atomzsarolás, majd a nukleáris fegyverekkel való fenyegetőzés előbb félelmet, majd világ-méretű felháborodást váltott ki. a szovjetunióknak köszönhető, hogy hatalmas anyagi és szellemi erőik mozgósításával rövid idő alatt olyan nukleáris ütőerőt hozott létre a béke fenntartása érdekében, amely hatástalanította az atomzsarolás politikáját, és lehetővé tette, hogy kellő figyelmet fordítsanak a békés célú alkalmazásokra. az atommagban rejlő hatalmas energiának a népek javát, az anyagi termelés növekvő energiaszükségletének kielégítését kell szolgálnia. a nukleáris fegyverek létezése és a bennük rejlő veszély többé nem akadályozhatja meg ennek az új energiaforrásnak a maximális hasznosítását a békés gazdasági építmunkában, a népek életszínvonalának emelésében.

ezt a politikát követi kormányunk, amikor a testvéri szocialista országokkal és más haladó erőkkel együtt következetesen fellép a nukleáris fegyverkezési hajszá ellen, harcol a nukleáris fegyverek fejlesztésének, gyártásának és alkalmazásának végleges betiltásáért és a felhalmozott készletek megsemmisítéséért. ennek a törekvésnek a jegyében a magyar népköztársaság az elsők között írta alá és ratifikálta a nukleáris fegyverkísérletek részleges tilalmáról szóló 1963. évi, ugynevezett atomcsend-szerződést, majd 1968-ban a nukleáris fegyverek elterjedésének megakadályozásáról szóló megállapodást, közismert nevén az atomsorompó-szerződést. az országgyűlés elé most beterjesztett törvényjavaslatban is kifejezésre jut az az elvünk, hogy az atomenergiát csak békés célokra szabad felhasználni.
/folyt.köv./

- 10 -

10

parlament

bkk 2. /szekér gyula1.folyt./um

a szovjetunió és a szocialista országok évtizedek óta küzdenek az atomenergia békés célú alkalmazásáért. ismeretes, hogy a világ első atomerőművét 1954-ben a szovjetunióban helyezték üzembe és azóta lendületes atomerőműépítési program bontakozott ki, amelynek eredményeit a szocialista közösség országai is hasznosítják.

a szocialista országok közösségében kialakult együttműködés hazánkban is megnyitotta az utat a mesterségesen előállított radioaktív izotópok széles körű alkalmazása előtt. ezeket a különleges anyagokat ma már nemcsak a kutatók használják a természet jelenségeinek megismeréséhez, hanem - mondhatni - rutinszerűen alkalmazzák számos betegség diagnosztizálásában és terápiájában, az anyagvizsgálatokban, a technológiai folyamatok automatizálásában és másutt is.

ebben a fejlődésben a magyar szakemberek eredményes munkája is fontos tényező. tavaly múlt 20 éve annak, hogy az első kísérleti atomreaktorot üzembe helyezték hazánkban. a múlt évben kezdte meg a működését a központi fizikai kutató intézetben az első fúziós kísérleti berendezés, amely a jövő nagy energetikai ígéretével kapcsolatos kutatások egyik fontos eszköze. e két esemény közötti 20 év alatt a magyar kutatók és gyakorlati szakemberek olyan gárdája nevelődött fel, amely megfelelő módon biztosítani tudja az atomtechnika eredményeinek továbbfejlesztését és sokrétű alkalmazását. mindezt a szovjetunió önzetlen tudományos, műszaki segítsége nélkül nem tudtuk volna elérni.

a mi számunkra az atomenergia legnagyobb jelentősége annak energetikai hasznosításában van. ma energiahordozó szükségletünk mintegy 50 százalékát importáljuk. az energiainport azonban mind nehezebbé válik és egyre súlyosabb teherként jelentkezik külkereskedelmi mérlegünkben is. az atomenergia egyre nagyobb jelentőségre tesz szert hazánk energiaszükségletének kielégítésében. ez világjelenség is. negyed századdal az első atomerőmű üzembe helyezése után, 1978 végén a világon már 230 atomerőművi reaktor működött 120 000 megawatt villamos összteljesítménnyel. csak összehasonlításként említem meg a működő atomerőművek kapacitása nagyságának jellemzésére, hogy az említett 120 000 megawatt atomerőművi villamosteljesítmény a német szövetségi köztársaság és franciaország teljes villamosat-erőművi kapacitásával azonos.

/folyt.köv./

- 11 -

11

bkk 2. /szekér gyula ...2.folyt./um

az építés alatt lévő, illetve megrendelt további reaktor-blokkok száma 370, és tervezett villamos-teljesítményük 360 000 megawatt. számos fejlett tőkés országban - az egyesült államokban, az nszk-ban, franciaországban, nagy-britanniában - az atomenergia részaránya villamosenergiatermelésben 10-15 százalékra tehető. franciaország ezt az arányt jelentősen növelni kívánja. a szocialista országokban jelenleg 36 reaktor-blokk üzemel, több mint 12 000 megawatt összteljesítménnyel.

világszerte sokat foglalkoznak más energiaforrások, így a napsugárzás, a szél vagy a földkéregben rejlő hő hasznosításával is. abban azonban megegyeznek a szakértők, hogy ezeknek a forrásoknak olyan mértékű kiaknázására, ami az energiamérleget számottevően befolyásolná, csak nagy távlatokban kerülhet sor. ehhez még sok időre és jelentős kutató-fejlesztő munkára, majd óriási beruházásokra van szükség.

hazánkban is elkerülhetetlen tehát, hogy a széntermelés növelése mellett a jövőben fokozottan támaszkodjunk az atomenergiára. kedvező adottság, hogy ehhez hazai uránércvagyunk is háttérrel ad.

a nukleáris energiát mindenekeelőtt villamosenergia-fejlesztésre kívánjuk hasznosítani, távlatilag azonban technológiai és kommunális hőszolgáltatásra szintén számításba vesszük. pakson 1760 megawatt összteljesítményű atomerőművet építünk, s ez lesz a vi. ötéves tervben a villamosenergiaellátás bővítésének legfőbb forrása. a tervidőszak végén a hazai villamosenergia szükséglet 20 százalékát már az atomerőmű fogja fedezni. az erőmű első reaktora 1981-ben kapcsolódik be a villamosenergia szolgáltatásba. egyeztetés alatt áll atomerőműépítési programunk újabb, a bicskei hőerőmű építését követő szakasza is, amely a 80-as évek végén és a 90-es évek elején további néhány ezer megawattal fogja bővíteni az atomerőművi kapacitásunkat.

atomerőművi programunkat a szovjetunióban, a nyugati országokban és több szocialista országban épülő, jól bevált, ugynevezett nyomottvízes nukleáris reaktorra alapozzuk. a főberendezések nagy részét a szovjetunióból és néhány más szocialista országból szerezzük be. az atomerőművek építése így megköveteli a szocialista országok sokoldalú együttműködését. a kgst 1979. évi nyári tanácsülésén - az 1981-től 1990-ig terjedő időre - az atomerőművi berendezések sokoldalú nemzetközi gyártásszakosítására és kölcsönös szállítására kormányközi egyezményt írtunk alá. ez az egyezmény 10 év alatt a szocialista országokban - a szovjetunió kivételével - 37 000 megawatt atomerőművi villamos-teljesítmény létrehozását irányozza elő.

/folyt.köv./

- 12 -

Tb

bkk 2. /szekér gyula3.folyt./um

az atomerőművi gépek gyártására széles körű szakosítás alakult ki. a gyártásszakosításból magyarország is kiveszi a részét olyan speciális vitzisztító berendezések, fűtőelem-átalakító-, javító- és karbantartó gépek, reaktort kiszolgáló és technológiai-szállító berendezések előállításával, amelyek adottságainknak és lehetőségeinknek megfelelnek. kritikusan meg kell azonban állapítani, hogy ennek a gyártási ágának a fejlesztésére tett erőfeszítéseinkkel nem lehetünk elégedettek. e gépek és berendezések gyártása nemcsak azért fontos, hogy az atomerőműveink építéséhez szükséges import berendezések árát ellentételezni tudjuk, hanem azért is, mert az itt érvényesülő magas minőségi követelmények teljesítése, e gyártási tapasztalatok meggyorsítják a gépipar számos más ágazatának műszaki fejlődését is.

a paksi atomerőmű jelenleg az ország legnagyobb és legbonyolultabb beruházása. megvalósítása mind a beruházásért felelős nehézipari minisztériumot, mind pedig a kivitelező munkákat végző építőipar, továbbá a kohó- és gépipar és más ágazatok vállalatait nagy erőpróba elé állítja. meg kell vallani, hogy a felkészülés e feladat elvégzésére - többek között a szükséges ismeretek hiánya miatt - nem mindenben volt megfelelő. az erőmű építése pontos, szervezett munkát követel mindannyiunktól. a kormány intézkedéseket tett, hogy a népgazdaság jelenleg leghosszabb ideig tartó és műszaki szempontból legigényesebb beruházására a megfelelő erőt koncentrálna a kivitelezés meggyorsulására és nagyságára jellemző, hogy a kivitelezett munkák értéke 1979-ben csaknem 7 milliárd forintot tett ki. egy év beruházása nem sokkal kevesebb, mint az előző évek során teljesített összes - 7.8 milliárd forint összegű - beruházás értéke. az építkezésen dolgozók létszáma megközelíti a 10 000 embert. a mozgósított hatalmas anyagi és szellemi erő, az ott dolgozók lelkesedése és hozzáértése a beruházás sikeres megvalósításának egyik biztosítéka. igen nagy figyelmet fordítunk a minőségre, továbbá arra, hogy teljesüljenek mindazok a műszaki követelmények, amelyek az ilyen létesítményeknél elengedhetetlenek.

a fejlett tőkés országok egy részében sok vita volt és van az atomerőművek építése körül. e viták mögött politikai, üzleti és egyéb érdekek húzódnak meg. a nyugati közvélemény egy része e kérdésekben nem lát tisztán. ez egyes országokban lelassította az atomerőmű építési programokat, ami viszont nehézségeket okoz ezen országok energiaellátásának biztosításában.

/folyt.köv./

- 13 -

Tb

bkk 2. /szekér gyula4.folyt./um

történelmi tapasztalat, hogy bizonyos kockázat nélkül semmilyen újat teremtő emberi tevékenységet nem lehet megvalósítani, de az is tény, hogy eddig még egyetlen technológiát sem fejlesztettek ki az egészség- és környezetvédelem követelményeinek olyan messzemenő figyelembe vételével, mint éppen az atomerőművekét. épülő atomerőműveink olyan rendszerek, hogy a nukleáris láncreakció „megszaladása”, fizikailag lehetetlen, azaz az atomrobbanás veszélye teljesen kizárt. elméletileg az egyetlen veszély az lehetne, hogy az egészségre ártalmas sugárzó anyagok vagy hulladékok a környezetbe kerülhetnek. ez viszont a többszörös védelmet nyújtó és korszerű biztonsági berendezések alkalmazásával és a szakszerű üzemeltetéssel megakadályozható.

hazánkban a lakosság teljesen nyugodt lehet afelől, hogy kormányunk minden szükséges intézkedést megtesz a nukleáris biztonság érdekében. a tömegtájékoztatási intézmények, a közművelődést és az oktatást irányító szervezetek fontos feladata, hogy bemutassák a tudomány és a technika objektív érveit az atomerőművek biztonságáról.

a nemzetközi gyakorlat igazolja, hogy az atomerőművek biztonságos létesítmények, nem veszélyeztetik a környezetet. ezek a tapasztalatok azt is alátámasztják, hogy gondos tervező és kivitelező munkával az atomerőművek feltételezhető veszélyei inkább elkerülhetők, mint az erőműépítés más válfajai a világon üzemben lévő többszáz atomerőműnél kizárólag nukleáris sugárzástól származó halálos baleset még nem volt és az egyéb balesetek száma is sokkal kisebb, mint amennyi a hagyományos hőerőművekben előfordul. mérésekkel igazolható, hogy az atomerőművekből a környezetbe jutó radioaktív szennyeződés mértéke elenyészően csekély, üzemeltetésük gyakorlatilag veszélytelen. egyes szénerőművek füstgázában, a szekben nyomokban előforduló radioaktív szennyező anyagok következtében, sokkal több radioaktív szennyeződés található. rendkívül csekély a duna vízének radioaktív és hőszennyeződésből adódó terhelése is. mindezek nem veszélyeztetik a lakosság egészségét. még az utóbbi időben sokat emlegetett amerikai üzemzavarnál sem következett be számottevő szennyeződés vagy egészségrontó hatás. egyébként ezt az üzemzavart gondatlanság okozta és hatását az üzleti konkurrencia tudatosan felnagyította.

/folyt.köv./

- 14 -

Imál.

To

bkk 2. /szekér gyula5.folyt./um

mindezek ellenére azonban tudatában vagyunk annak, hogy a nukleáris technika alkalmazása veszélyeket hord magában, ezért fontos felelősségünk, hogy biztosítsuk e veszélyforrások kiküszöbölését. a benyújtott törvényjavaslat gondosan szabályozza a különféle hatóságok ezzel kapcsolatos ellenőrzési és felügyeleti tevékenységét, a létesítésért és üzemeltetésért felelős szervek kötelezettségeit.

természetesen az operatív tennivalókkal nem lehetett várni a törvényalkotásra. a hatósági szabályozásra, az atomerőmű építését és üzemét ellenőrző szervezetek kialakítására már korábban intézkedtek. a sugárzó anyagok felhasználásának egész folyamatában - az országba kerüléstől a végleges elhelyezésig vagy kiszállításig - szigorú ellenőrzési és nyilvántartási rendszer van. a minisztertanács rendszeresen napirendre tűzi a helyzet áttekintését, számonkéri a feladatok teljesítését, s megteszi a szükséges központi intézkedéseket.

bár a népgazdaság számára az atomerőművek építésének van a legnagyobb jelentősége, nem szabad lebecsülni a nukleáris technika hatását a tudomány, az egészségügy, a mezőgazdaság és az ipari technológiák széles körére. hazánkban ma mintegy 300 munkahelyen használnak radioizotópot. közülük 100 olyan intézmény van, ahol az atomtechnikát az emberek egészségének és munkaképességének helyreállítására hasznosítják. a radioaktív preparátumok előállításai és felhasználási technikájának kidolgozásához a magyar kutatók is számottevően hozzájárultak. jelentős az izotópok ipari alkalmazása az anyagok tulajdonságainak ellenőrzésénél, jobb tulajdonságú műanyagok előállításánál, egészségügyi eszközök sterilizálásánál.

nem lebecsülendő az atomtechnika hatása a tudományos kutatás módszereire és eszközeire sem. számos új kutatás indult az atomtechnika módszereire alapozva. ezek a kutatások bepillantást engednek az anyagok tulajdonságait meghatározó törvényszerűségekbe. nemcsak fizikusaink értek el ezen a téren nemzetközileg is számottevő eredményeket, hanem sok más tudományágban is jelentős sikerek születtek: például a biológiai és kémiai folyamatok megismerésében, ásványvagyon-kincsünk feltárásában, a vegyipari folyamatok követésében, környezetünk viselkedésének tanulmányozásában.

/folyt.köv./

- 15 -

To

parlament

bkk 2. /székér gyula ...6.folyt./um

e fejlődésnek ma még a kezdetén vagyunk. a lehetőségek nagyok és a tudomány szinte naponta tár fel újabb eredményeket. a tudományos fejlődés és a gyakorlati alkalmazás előtt szélesre kell tárni a kaput, ugyanakkor azonban azon is őrködni kell, hogy szakszerűtlen vagy gondatlan magatartás ne veszélyeztesse a környezetet. ezért is indokolt tehát a törvény megalkotása.

örülhetünk annak, hogy történelmileg rövid idő alatt hazánkban olyan új iparág alakult ki, amely az uránércbányászatot és dúsítást, az izotópok előállítását és alkalmazását, az atomenergetikai gépek, műszerek, berendezések gyártását, az atomerőművek építését fogja át és támaszkodik az ezeken a területeken folyó tudományos kutatások eredményeire.

úgy gondolom a törvényjavaslat megfelelő keretet teremt ahhoz, hogy az atomtechnikát országunk javára tudjuk hasznosítani.

a törvényjavaslat elfogadását javasolom. /mti/

-.-

- 16 -

10

parlament

bkk.3. dr. szijártó károly beszéde

gy, don, ma/p di

1980. március 6.

a szerkesztőségek rendelkezésére bocsátjuk dr. szijártó károly legfőbb ügyész beszédét, amely csütörtökön az országgyűlés ülészakán hangzik el. a beszéd feloldásig e m b a r g ó s!

x x x

- tevékenységünket ebben az időszakban is az alkotmány rendelkezéseinek megfelelően végeztük. alapelvnek tekintettük, hogy mindenki köteles megtartani a dolgozó népünk érdekeit kifejező törvényeket, ugyanakkor minden állampolgár ezek védelme alatt áll. feladataink teljesítésekor - más szervekkel együttműködve - a törvényesség biztosítására, az állami fegyelem erősítésére törekedtünk. törvényességi tapasztalatainkról az állami vezetés megfelelő szerveit mindig tájékoztattuk.

- az elmúlt két esztendőben szerzett ügyészi tapasztalataink azt igazolják, hogy az irányító, a felügyeleti, az ellenőrző szervek többsége egyre felelősségteljesebben él alkotmányos jogaival és teljesíti a törvényesség szilárdításában rá háruló kötelezettségeit. a felügyeleti szervek hatékonyabb ellenőrző tevékenysége következtében is tovább szilárdult a hatósági ügyek intézésének törvényessége. ehhez az is hozzájárult, hogy a tanács*T*estületek és a végrehajtó bizottságok - a beszámoltatás útján - rendszeresen figyelemmel kísérték a szakigazgatási szervek hatósági tevékenységét.

- az állampolgárok többségére a törvénytisztelő, a jogszabályi rendelkezéseket követő, fegyelmezett magatartás volt jellemző az elmúlt években is. a bünydöző és igazságügyi szervek eredményesen tevékenykedtek, biztosították a jogszabályoknak megfelelő felelősségre vonást. mindezek - az egyéb tényezőkkel együttesen - hozzájárultak a törvényes rend biztosításához. hazánkban változatlanul szilárd a törvényesség. mindez természetesen nem jelenti azt, hogy ne fordult volna elő olykor még súlyos, a közvéleményt is élénken foglalkoztató bűncselekmény, vagy más, a bűnözésen kívül eső jogsértés.

/folyt köv./

-17-

10

bkk.3./ dr. szijártó.....1.folyt/p

- világosan kell látni, hogy a még tapasztalható hibák csökkentése, illetve megszüntetése minden állami és gazdálkodó szerv alapvető feladata. valamennyi területen fokozottabb gondot kell fordítani a jogszabályokban megfogalmazott központi akarat érvényesítésére, az állami és állampolgári fegyelem biztosítására, a kötelezettségek teljesítésének számonkérésére. az ellenőrzést és felügyeletet ellátó szerveknek minden törvényes eszközzel törekedniük kell az ellenőrzések során tett megállapítások hasznosítására, a feltárt hiányosságok felszámolásának megkövetelésére.

e követelmények ma, a törvényesség továbbfejlesztésének eszközei, a jogszabályok megtartásának kulcsfontosságú kérdései, s egyben államunk, népgazdaságunk erősítését szolgáló jogi feladatok.

- immár 15 éve a bűnözés enyhe csökkenő irányzatának vagyunk tanui, noha - rövidebb időközökben - kisebb, vagy nagyobb mértékű ellentétes mutatók is jelentkeznek. az 1979. év adatai is azt igazolják, hogy az össz-bűnözés egészében, strukturájában és dinamikájában nagyobb változás nem következett be. az ismertté vált közvéleményes bűncselekmények száma 1978. évhez viszonyítva 1,3 százalékkal, az elkövetők pedig 6,5 százalékkal csökkent.

- a társadalmi tulajdon károsító bűncselekményeknél 1979-ben 5,6 százalékos csökkenést állapíthatunk meg. e kategórián belül ugyanakkor mintegy 16 millió forinttal növekedett a bűncselekményekkel okozott kár. a korábbi évben 35, az elmúlt évtizedben pedig 47, félmillió forintot felüli kárt okozó bűncselekmény vált ismertté.

- az erőszakos és garázda jellegű bűncselekmények száma 3,2 százalékkal csökkent. ezen belül a rablások száma az előző évi 712-ről 924-re emelkedett. az emberölések és emberölési kísérletek száma 7,6 százalékkal csökkent. e bűncselekményekből 1978-ban 490, tavaly 453 vált ismertté. az állam és emberiség elleni bűncselekmények bűnözésen belüli aránya a múlt évi 0,2 százalékról 0,1 százalékra csökkent.

a közlekedési bűncselekmények száma 12,9 százalékkal csökkent, de még mindig magas volt - 12.763 - az ittas járművezetéssel elkövetett bűncselekmények száma. ez az összes közlekedési bűncselekményeknek - változatlanul - 70 százaléka. még mindig leggyakoribb baleseti ok a megengedett, vagy a biztonságos sebesség túllépése, az elsőbbségre, továbbá az előzésre vonatkozó legfontosabb közlekedési szabályok megszegése.

/folyt köv./

10

bkk.3./dr. szijártó.....2.folyt/p

a közutakon a múlt év augusztusában bevezetett sebességkorlátozás az energiatakarékosságon túlmenően - az előzetes értékelések szerint - kedvezően hatott a lakott területeken kívüli balesetek számszerű alakulására. elsősorban a halálos és a súlyos sérülést okozó balesetek száma csökkent.

- évről-évre növekszik a veszélyeztetett kiskorúak száma. ez hosszú távon kedvezőtlenül befolyásolja a bűnözés alakulását. sajnos évente még mindig több ezer tanköteles gyermeket nem iratnak be iskolába. a beiratottak közül többen lemorzsolódnak, vagy felmentést kapnak, s így nem végzik el az általános iskolát. egy részük nem dolgozik, hanem ellenőrizetlenül, hasznátalanul az utcákon, tereken tölti idejét.

- az ifjúsági bűnözés elleni hatékonyabb fellépés szervezése érdekében a fiatalok bűnözésének megelőzését szolgáló célból a minisztertanács 1978. novemberében olyan határozatot hozott, amelyek hosszú időre megszabják a gyermek- és ifjúságvédelemben érdekelt állami szervek tevékenységét.

- a hazánkba érkező több mint tízmillió becsületlen turista között akadnak olyanok is, akik utazásaikat csempészésre, a külföldi fizetőeszközökkel és a forinttal való kereskedésre, különböző árucikkkel üzérkedésre használják fel. e közben nézeteltérések is támadnak közöttük, s előfordul, hogy az erőszakos bűncselekmények elkövetésével, gyakran rablással, ritkább esetben élet elleni cselekménnyel oldják meg egymás közötti vitáikat.

- tapasztalatainkból az is kiderült, hogy elsősorban a szövetkezetekben, de több más gazdálkodó szervezetnél is találkozhattunk még súlyosan kifogásolható gazdálkodási fegyelmeztetlenségekkel. ez - az esetek többségében - a már bekövetkezett konkrét jogsértés mellett, olyan általános szemléletet is kialakíthat az adott egységnél, amely különböző bűncselekményekre ösztönözhet. egyes helyeken például a szövetkezetek a vagyongazdálkodás szempontjából megbízhatatlan személyekre bizzák vagyontárgyaik kezelését.

- az ellenőrzés és a megelőző intézkedések hatékonyságának hiányával függ össze, hogy az utóbbi időben a községi takarékszövetkezetek területén, nemegyszer hosszú idő után lepleződnek le a többmillió forint kárt okozó bűncselekmények. a szállítás és fuvarozás területén az elmúlt években több, nagyobb számú résztvevőt átfogó bünszövetséget lepleztek le a hatóságok.

/folyt köv./

10

parlament

bkkk.3./dr.szijártó..... 3.folyt/p

ezen hosszú időn keresztül kiterjedt orgazdahlózat segítségével fosztogatták a társadalmi tulajdont. a szállított áru eltulajdonításában, az el nem végzett fuvarok elszámolásában, a feketefuvarokban, az üzemanyaggal való manipulációban és a mindezekhez kapcsolódó jelentős népgazdasági érdeksérelemmel is járó üzérkedésben jelentkezett a bűnözői magatartás.

- a közmorálra is károsan ható jelenségek felszámolása nem kizárólag bűnüldözői feladat. ebből a jelenleginél lényegesen nagyobb részt kell vállalniuk az ellenőrző szervezeteknek, ezek dolgozóinak és valamennyi munkahelyi közösségnek, mert csak ilyen széles körű összefogás teremtheti meg a bűnözés okainak csökkentését. az okok még ma is jelentős kört ölelnek fel. ezek egyike az alkoholizmus. felszámolására még határozottabban kell törekedni. az alkoholizmus káros hatása nem ér véget a bűncselekmény elkövetésével és elbírálásával. a bíróság által elrendelt kényszergyógyítás - eredmény esetén - a bűncselekmény elkövetésének alapvető okát is megszünteti, ezért e jogintézményt bátran kell alkalmazni.

- az ügyészek - akár a büntető ügyekben, akár más módon észlelik az alkoholisták életvezetésnek a környezetet romboló hatását, - élnek a törvényadta lehetőségekkel: például indítványozzák a munkaterápiás intézeti gyógykezelés elrendelését. az ügyész egyedül természetesen e területen sem képes megoldani a problémákat. tapasztalatunk szerint a kezdeményezésre jogosult egyéb állami, társadalmi szervezetek csak elvételek ezzel a lehetőséggel, így mielőbbi fordulatra van szükség. azt is észleltük, hogy az intézeti kezelés befejezése után az elbocsátottak utógondozása még mindig nincs megfelelően megoldva.

- az intézetből elbocsátottak társadalmi beilleszkedésének elősegítése érdekében a vállalatoknak, szövetkezeteknek is többet kell tenniük. a lakókörnyezetnek, a tanácsi szervezeteknek fokozottabban kellene törődniük az utógondozottak magatartásával a visszaesések megakadályozása érdekében. szükség lenne a társadalmi szervezet erőteljesebb bekapcsolására, megfelelő aktivahálózat kiépítésére, is.

/folyt köv./

parlament

bkk.3. /dr.szijártó..... 4.folyt/p

- a bűnözők visszaesésének megelőzését szolgáló pártfogói felügyelet rendszere lehetővé teszi, hogy az illetékes szervezetek - ha szükséges - figyelemmel kísérjék az olyan elkövetők életmódját is, akik először és kisebb jelentőségű bűncselekményt követtek el. a büntető törvénykönyv ma már lehetőséget ad a próbára bocsátottak, a próbaidős szabadságvesztésre ítélt pártfogó felügyelet alá helyezésére, amely hatékony eszköze lehet a visszaesés megelőzésének.

- alapvető feladatunknak tekintjük, hogy minden bűncselekmény és ezek minden elkövetője felderítésre kerüljön, megköveteljük: a nyomozást és ennek körében elsősorban a bizonyítást úgy folytassák le, hogy az biztosítsa az elkövetők törvényes felelősségre vonását. a törvényes felelősségre vonás elmaradása a törvényesség épp olyan sérelmét jelenti, mint az alaptalan büntető eljárás. a nyomozások törvényességének biztosítása érdekében az ügyészség különösen a súlyosabb bűncselekmény miatt indult nyomozásokat, fokozottan felügyeli, a nyomozás minden lényeges mozzanatát ellenőrzi. ennek során a szükséges esetekben meghatározza a nyomozás kereteit, intézkedik arra nézve, hogy milyen nyomozási cselekményeket kell a tervezettekén túl elvégezni, vagy melyeket kell az utóbbiak közül mellőzni.

nagy gondot fordítunk a nyomozások elrendelésének megalapozottságára is. a feljelentések körültekintőbb vizsgálatával, a feljelentés kiegészítésére rendelkezésre álló lehetőségek kihasználásával arra törekszünk, hogy lényegesen csökkenjen a bűncselekmény hiányában megszüntetett nyomozások száma.

- ugyanilyen jelentősnek tartjuk, hogy a nyomozásokat - minden vonatkozásban - a törvényesség jellemezze és alaptalanul senkit ne fosszanak meg személyes szabadságától.

a tavaly július 1-én hatályba lépett büntető törvénykönyv rendelkezései új feladatok elé állították a bűnüldöző, az ügyészi és az igazságszolgáltatási szervezet egyaránt. komoly munkát igényelt a btk., valamint az ahhoz kapcsolódó utasítások és más jogszabályok megtanulása, gyakorlati alkalmazása. e munkában a legfelsőbb bírósággal, az igazságügyi minisztériummal és a belügyminisztériummal még szorosabbá vált a kapcsolatunk.

/folyt köv./

parlament

bkk. 3./ dr. szijártó.....5.folyt/p

-társszerveinkkel minden lényeges jogértelmezési kérdésben kicseréltük, összehangoltuk véleményünket, az együttműködésben az a cél irányította ténykedésünket, hogy az új büntető törvénykönyv alkalmazása az egész országban egységes elvek szerint kezdődjék meg. ezt segítette elő az is, hogy a btk. alkalmazását érintő törvényességi óvások jogkérdéseinek megítélésében a legfelsőbb bíróság és a legfőbb ügyészség között teljes elvi összhang alakult ki. ilyen tárgyú törvényességi óvásainknak a legfelsőbb bíróság minden esetben helyt adott.

- a beszámolási időszakban a büntetőjogi, polgári jogi, munkajogi és más ügyekben benyújtott törvényességi óvások során nagy gondot fordítottunk arra, hogy a bíróságok határozatainak jogerejét csak a feltétlenül indokolt esetekben bontsuk meg. ezt ugyanis a szocialista törvényesség egyik lényeges garanciális elemének tekintjük. az elmúlt két évben 1633 bírósági határozat ellen emeltem törvényességi óvást, ami az érdemben befejezett összes büntető és peres ügyek fél százalékát jelenti. ez az arány azt igazolja, hogy a bírósági ítélkezés megalapozott, törvényes és a jogpolitikai elvekkel összhangban van.

- az elmúlt két év alatt több mint hatezer általános felületei ügyészi vizsgálatot tartottunk a hatósági, a gazdálkodó szervezetnél és a szövetkezeti döntőbizottságoknál. e vizsgálatok és az azt követően benyújtott óvások, illetve más ügyészi intézkedések az esetleges törvénysértések feltárását és orvoslását szolgálták. szükséges esetben kezdeményeztük a minisztériumoknál és az országos hatáskörű szervezeteknél, hogy a helyes és egységes jogalkalmazás érdekében állásfoglalásokat, iránymutatásokat adjanak ki. vizsgálataink kiterjedtek arra is, hogy feltárjuk a jogsértések okait, mert csak így módon válik lehetővé az újabb törvénysértések megelőzése. ahol indokolt volt, a jogsértésért vétkes személyek felelősségre vonását is kezdeményeztük.

- vizsgálataink során megállapítottuk, hogy a tanácsai szervek államigazgatási hatósági tevékenységének egészére a törvényes ügyintézés, a törvényességért való fokozott felelősség vállalás a jellemző. rá kell mutatni azonban, hogy egyes szakigazgatási szervek munkájában még előfordulnak gyakorlatlanságból, hiányos jogszabály ismeretből, vagy hanyagságból eredő törvénysértő mulasztások és téves döntések.

/folyt köv./

16

parlament

bkk. 3./ dr. szijártó.....6.folyt/p

- a kisajátítási jogszabályok végrehajtásának elemzése azt igazolta, hogy a tanácsai szervezeteknek nagyobb gondot kell fordítaniuk a kártalanítás tárgyában kötött egyezségek jóváhagyására. nem ritka ugyanis hogy a kisajátítást kérő -többnyire állami- szervezetek a reálisnál magasabb egyezségi ajánlatot tesznek, vagy fogadnak el, amit a tanácsai szervezetek jóvá is hagynak.

- ügyészi tapasztalataink arra is rávilágítottak, hogy bár az 1977-ben hatályba lépett új építési engedélyezési eljárási szabályok könnyítették a hatósági eljárást, ez ma is nehézkes és bonyolult az állampolgárok számára. ez is közrejátszik abban, hogy helyenként még mindig laza az állampolgári fegyelem az építkezéseknél. szemléletváltásra lenne szükség az építésügyi igazgatásban is. a hatóságoknak határozottabban és következetesebben kellene fellépniük, és a jogsértések megelőzésére is nagyobb gondot kellene fordítaniuk.

változatlanul kiemelt feladatunknak tekintettük az elmúlt két évben a szabálysértési eljárások törvényességének ellenőrzését. az elmúlt évben módosultak a szabálysértésekre vonatkozó jogszabályok. a változás az elbíráló szervezetek -különösen a községi szabálysértési hatóságoknak - gondot okozott és okoz még ma is. a felületei és irányító szervezetek egyik fontos feladata, hogy átsegítsék a szabálysértési hatóságokat a kezdeti nehézségeken.

az országunk előtt álló gazdasági, politikai feladatok eredményes végrehajtásához az ügyészi szervezet azzal is igyekezett hozzájárulni, hogy a rendelkezésünkre álló ügyészi eszközökkel a gazdálkodási fegyelem erősítését szorgalmaztuk. olyan esetekben, amikor a szövetkezet vagy más gazdálkodó szervezet tevékenysége ellentétes volt a szocialista gazdálkodás elveivel, a jogszabályokkal, és az tudomásunkra jutott gazdasági bírság kiszabását indítványoztam. tapasztalataink azt támasztják alá, hogy a gazdasági bírság kezdeményezésére jogosult szervezetek nem élnek megfelelően ezzel a gazdálkodási fegyelem szilárdítására alkalmas eszközzel.

/folyt köv./

16

parlament

bkk.3./ dr.szijártó.....7.folyt/p

a termelési fegyelem erősítését és ezáltal a gazdálkodás hatékonyságának növelését szolgáló intézkedéseink azt célozták, hogy a munkáltatók követeljék meg a dolgozók kötelezettségeinek teljesítését, ugyanakkor gondoskodjanak a munkaviszonnyal kapcsolatos jogaik érvényesítéséről. ügyészi eszközökkel támogattuk, hogy a munkaügyi és tagsági viták már az első fórumon minél gyorsabban, minél kevesebb idő-és munka ráfordítással, de ugyanakkor megalapozottan és törvényesen lezáruljanak. e célból nagy figyelmet fordítottunk a munkaügyi /szövetkezeti/ döntőbizottságok és a munkaügyi bíróságok tevékenységének segítésére, s ha kellett, törvényességi óvást is nyújtottunk be.

- megkülönböztetett figyelmet fordítottunk arra is, hogy a gazdálkodó szervezetek eleget tegyenek a munkavédelmi jogszabályok rendelkezéseinek. az eltelt időszakban általában javult a munkavédelmi tevékenység színvonala, hatékonyabbá vált a felügyeleti és szakszervezeti szervek irányító, ellenőrző, koordináló munkája. kevesebb volt ugyan az üzemi baleset, de a bekövetkezett balesetek súlyosabbak voltak.

vizsgálataink alkalmával megállapítottuk, hogy az üzemi balesetet szenvedett, illetve foglalkozási megbetegedés miatt károsult dolgozók kártalanításáról a gazdálkodó szervezetek általában hivatalból gondoskodtak. az esetenkénti hibás állásfoglalások észlelésekor pedig segítséget nyújtottunk a dolgozók törvényes igényeinek érvényesítéséhez.

az állam a behajthatatlan gyermektartásdíjak ideiglenes folyósításával segítséget nyújt az arra rászoruló, gyermekeiket egyedül nevelő szülőknek. a joggyakorlat értékelése során megállapítottuk, hogy a jogszabály 1974. július hó 1.-i hatályba lépésétől 1978. december 31.-ig terjedő időben több mint 33 millió forint tartásdíjat előlegezett meg az állam, ugyanakkor ennek csak alig több, mint tíz százaléka térült meg. az esetek csaknem felében a tartásdíj fizetésére kötelezett állandó munkahelyének hiánya, munkakerülő, csavargó életmódja miatt volt szükség a tartásdíj ideiglenes folyósítására. az ilyen személyekkel szemben az ügyészek mintegy 800 esetben kezdeményezték a büntetőjogi felelősségre vonást is.

az ügyészi apparátus tagjai a jövőben is helytállással biztosítják a törvényességi és jogpolitikai követelmények érvényesülését - mondotta befejezésül a legfőbb ügyész.

/mti/

-24-

parlament

bkk 4. dr. szakács ödön beszéde

i gy-don/ma/um di

1980. március 6.

a szerkesztőségek rendelkezésére bocsátjuk dr. szakács ödönnek, a legfelsőbb bíróság elnökének beszédét, amely csütörtökön, a parlamentben hangzik el.

a beszéd feloldásig e m b a r g ó s !

x x x

a magyar népköztársaság bíróságai a beszámolási időszakban is teljesítették az alkotmányban és a bíróságokról szóló törvényben rögzített feladatokat: védték az állami, gazdasági és társadalmi rendet, az állampolgárok jogait; a törvényben meghatározott keretek között büntették a bűncselekmények elkövetőit.

a büntető ítélkezés területén alapvető törvényességi követelmény, hogy bíróságaink aaptalanul senkit sem ítéljék el, ugyanakkor valamennyi bűnelkövetővel szemben következetes, egységes felelősségrevonást alkalmazzanak. a bíróságok ítélkezésének elvi irányításánál e szempontok érvényesítése vezet a legfelsőbb bíróságot.

a legfelsőbb bíróság büntető és katonai kollégiumának legfontosabb feladata volt, hogy biztosítsa az új büntető törvénykönyv egységes alkalmazását. ennek érdekében a legfelsőbb bíróság felülvizsgálta az összes, korábban hozott elvi iránymutatását. így lényeges egyszerűsítésekre is lehetőség nyílt. több mint harminc büntetőjogi elvi döntés közül 3, és 206 kollégiumi állásfoglalás közül 91 maradt hatályban. kisebb módosításokkal tartottuk fenn az ittas állapotban elkövetett bűncselekményért való felelősségrevonásban, a bünszövetség értékelésében, valamint a büntetés végrehajtásának felfüggesztésében iránymutatást nyújtó elvi döntéseket. új elvi döntésben határoztuk meg a bűncselekmény minősítése szempontjából irányadó értékhatárokat.

/folyt.köv./

- 25 -

10

bkk 4. /dr. szakács ödön....1.folyt./um

az új büntető törvénykönyv a korábbinál differenciáltabb rendelkezést tartalmaz az ismételt bűnelkövetőkkel, a visszaesőkkel szemben. ennek alapján a legfelsőbb bíróság teljes ülése a 14. számú irányelvben átfogó elvi iránymutatást adott arra, hogy a visszaesőkkel szemben alkalmazott szigorubb büntetés kiszabásánál milyen szempontokat kell a bíróság elsősorban figyelembe venni és melyek azok a hasonló bűncselekmények, amelyeknek ismételt elkövetése a legveszélyesebb a társadalomra. *1. nak*

a legfelsőbb bíróság egyik legfőbb feladata a büntetés-kiszabás törvényességének biztosítása. az elmúlt években az országos ítélkezés határozottan kiegyensúlyozottabbá vált: indokolatlanul enyhe vagy eltulzottan súlyos büntetések csak ritkán fordultak elő. az ilyen ítéletekkel szemben törvényességi óvást emeltem. a büntető ítélkezés középpontjában áll: az emberi élet fokozott büntetőjogi védelmének biztosítása. az ítélkezési gyakorlat e téren is egységesebbé vált, mind a cselekmények jogi megítélése mind a büntetés kiszabása tekintetében.

a közvéleményt nem egyszer nyugtalanítják azok a kiemelkedően súlyos bűnügyek, amelyekben emberi élet esett áldozatul. bíróságaink szemlélete egységes abban, hogy a törvény szigorának alkalmazása indokolt a legsúlyosabb megítélés alá eső, különös kegyetlenséggel, nyereségvágyból vagy több emberen elkövetett emberölés elkövetőjével szemben. ezt tartjuk irányadónak az ilyen ügyek elbírálása során is.

a jogalkalmazás egysége szempontjából lényeges a népgazdaság elleni bűncselekmények helyes büntetőjogi megítélése. ismételten és erőteljesen hangsúlyoztuk, hogy a csoportérdek nem kerülhet ellentétbe az osztársadalmi érdekekkel. a nyereséskedés, valamint a munkanélküli vagy a munkával arányban nem álló jövedelemszerzés mind a termelés, mind a termelt javak igazságos elosztásához fűződő érdekeket alapvetően sérti. ezért az ilyen jelenségekkel szemben - indokolt esetben - a büntetőjog eszközeivel is fel kell lépni és az ilyen cselekmények elkövetőitől a büntetőjog eszközeivel a bűncselekmény útján szerzett jogtalan hasznot is el kell vonni.

/folyt.köv./

10

bkk 4. /dr. szakács ödön2.folyt./um

a vagyoni elleni bűncselekmények megítélésével kapcsolatban a legfelsőbb bíróság több elvi iránymutatásban hívta fel a bíróságok figyelmét arra, hogy a büntetés kiszabásakor súlyosító körülményként kell figyelembe venni, ha a bűncselekménnyel a társadalmi tulajdont sértették. a bíróságok ítéletükben rendszerint a keletkezett kár megtérítéséről is határoznak a büntetés kiszabása mellett. nem egyszer tapasztaljuk azonban, hogy a társadalmi vagyont kezelő vállalatok, szervezetek korántsem törődnek olyan mértékben a bűnösök okozta kár megtérítésével, mint az ügyészségek és a bíróságok.

jelentős a közlekedési bűncselekmények száma és aránya. a közlekedés valamennyi ágának - de különösen a közúti közlekedés - rohamos fejlődésével nem tart kellő lépést a közlekedési fegyelem és morál fejlődése. ezeknek a bűncselekményeknek jelentős részét ittás állapotban követik el. a közlekedési fegyelmet súlyosan sértő agresszív, valamint az ittás járművezetők esetében a legfelsőbb bíróság iránymutatásaiban a járművezetéstől eltiltás alkalmazásának szükséges- ségére hívta fel a figyelmet.

büntető eljárási törvényünknek alapvető célja, hogy szilárdítsa a szocialista törvényességet, a társadalom és az állampolgárok jogvédelmét, egyszerűsítse és gyorsítsa a büntető eljárás lefolytatását és a lehető legszélesebb körben biztosítsa a védelem elvének az alkotmányban is lefektetett érvényesülését. az elmúlt időszakban ennek is sikerült eléget tennünk.

a büntető eljárások meggyorsítása növelte ezek hatékonyságát. ha a bűncselekmény elkövetését gyorsan követi a felelősségrevonás, ez feltétlenül növeli a büntető eljárás visszatartó erejét.

a polgári ítélkezésben nagy gondot fordítottunk a társadalmi, a csoport és az egyéni érdek összehangolására, a szocialista együttélés szabályainak megtartására, az állampolgári fegyelem megszilárdítására, az állampolgárok jogainak biztosítására. következetesen felléptünk a társadalmi tulajdon megkárosítóival, az állami fegyelem megszegőivel szemben.

/folytm.köv./

10

bkk 4. /dr. szakács ödön ...3.folyt./um

az eltelt időszakban több új kérdés merült fel. egy részük a módosított polgári törvénykönyvvel kapcsolatos. a polgári jog új intézménye a nem vagyoni kárért való felelősség. az ezzel kapcsolatos iránymutatás, az országos ítélkezési gyakorlat helyes vágányra terelése az elkövetkező időszak egyik fontos feladata lesz.

a legfelsőbb bíróság a környezetvédelmet érintő - egyre nagyobb jelentőségű - perekben folytatta azt a korábbi gyakorlatát, amelyet az emberi környezet védelméről szóló törvény, valamint a módosított polgári törvénykönyv is törvényerőre emelt. eszerint: a fokozott veszéllyel járó tevékenységgel okozott kárért való felelősség szigorú szabályait kell alkalmazni arra is, aki az emberi környezetet veszélyeztető tevékenységével másnak kárt okoz.

a mezőgazdaság gépesítése és kemizálása folytán gyakran keletkezik kár a repülőgépes vegyszeres permetezés következtében. a legfelsőbb bíróság szigorú felelősségi mérték alkalmazásával törekszik az ilyen tevékenységgel kapcsolatos károkozások megelőzésére. a környezetvédelmet szolgálja annak a törvényi rendelkezésnek a következetes alkalmazása is, amely szerint a tulajdonos köteles tartózkodni minden olyan magatartástól, amellyel másokat, különösen szomszédait szüségtelenül zavarná, vagy amellyel jogaik gyakorlását veszélyeztetné.

a válások száma nálunk továbbra is rendkívül magas és ez számos társadalmi gond okozója. változatlan álláspontunk, hogy a még megmenthető házasságok családi békéjének helyreállítása érdekében nemcsak a bíróságoknak, hanem a közvetlen környezetnek, társadalmunknak is befolyásoló szerepet kell betöltenie. ugyanakkor nem lehet cél a mindenáron való kibékítés. az indokolatlan szigorítás nem vezetne tartalmas családi kapcsolatok kialakítására.

/folyt.köv./

10

bkk 4. /dr. szakács ödön.....4.folyt./um

a tapasztalatok szerint a házassági bontóperekben napjainkban nemcsak a házasság felbontása, hanem a bontáshoz kapcsolódva a gyermekelhelyezés, a lakáshasználat és a házastársi közös vagyon megosztása is élénk vitákhoz, a szembenálló érdekek ütközéséhez vezet. a legfelsőbb bíróság következetesen folytatta azt a gyakorlatot, hogy a volt házastársak lakása használatának rendezése során az irányadó rendelkezéseket a családvédelmi érdekek figyelembe vételével kell alkalmazni. a rendezés során nyomatékosan figyelembe kell venni a közös kiskorú gyermekek érdekét. a gyermek elhelyezésével kapcsolatos ügyekben pedig többször is felhívta a figyelmet arra, hogy a környezetváltozás gyakran okoz válságot a gyermek érzelmi életében, s ezért az állandóság biztosítása egyik fontos szempontja a gyermekelhelyezési ügyekben a döntésnek.

fejlődésünk következményeként a kisajátítások szükség-szerűek, s ezekből perek is keletkeznek. örvendetes jelenség azonban, hogy a kisajátítási kártalanítási perek száma csökkent. ez egyrészt arról tanuskodik, hogy az új kisajátítási jogszabályok helyesen rendezik a kártalanítással kapcsolatos kérdéseket, másrészt pedig arról, hogy a kisajátítási ügyekben eljáró tanácsai szervek általában megalapozott határozatokat hoznak. ezzel elejét veszik annak, hogy a tulajdonosok a bíróságtól kérjék a kártalanítási összeg módosítását.

a lakásbérlet körében hozott iránymutató határozatok alkalmasak voltak arra, hogy a vitás ügyek végleges rendezését akadályozó magatartásoktól való tartózkodásra neveljenek. sok zavart okozott például a gyakorlatban, hogy a lakás elhagyására kötelezett bérlő eltávozott ugyan a lakásból, de valamelyik családtagját a lakásban hagyta. ezért a legfelsőbb bíróság azt az iránymutatást adta, hogy a bérlő családtagjai nem önálló jogcímen laknak a lakásban, hanem a bérlő jogán, ezért a lakásbérlet megszűnésekor - amennyiben nem jelentették be a bérleti jogviszony folytatását - a bérlővel együtt kötelesek a lakásból elköltözni.

a lakásügyben hozott jogerős bírósági ítélet késedelem nélküli végrehajtásához társadalmi érdek fűződik. ezért a lakás kiürítésére kötelezett olyan rosszhiszemű jogcím nélküli lakáshasználóval szemben, aki elhelyezésre nem tarthat igényt - önkéntes teljesítés hiányában - szükség esetén karhatalom igénybevetelével kell biztosítani az ítélet késedelem nélküli végrehajtását.

/folyt.köv./

10

bkk 4. /dr. szakács ödön....5.folyt./um

a polgári törvénykönyv módosítása és az ezzel összefüggésben kiadott új jogszabályok széles körben érintették a gazdálkodó szervezetek tevékenységére és szerződéses kapcsolataira vonatkozó joganyagot. ezért az elvi irányítást szolgáló korábbi állásfoglalásokat itt is felül kell vizsgálnunk. az állásfoglalások, bár elsősorban a jogszabályok helyes alkalmazását szolgálják, nem egy esetben a gazdaságpolitikai célok érvényesülését is elősegítik. ilyenek lehet tekinteni például a gazdasági kollégiumnak egyik állásfoglalását. eszerint a bíróságoknak a gazdaságos termékszerkezet kialakítására vonatkozó követelményekre is figyelemmel kell lenniük azokban az esetekben is, amikor a huzamosabb ideje fennálló kapcsolatok megszakítása miatt indított keresetek alapján abban a kérdésben döntenek, hogy az érdekelt felek között a szerződést létrehozzák-e. sőt ezekben az esetekben azt is vizsgálniuk és mérlegelniük kell, hogy egy-egy termék gyártásának a megrendelő előzetes tájékoztatása nélkül történő megszüntetése nem okoz-e ellátási, illetve kooperációs zavarokat.

a jogszabály helyes alkalmazására ad utmutatást az az állásfoglalás, amely az építési szerződések körében - az átadás-átvételt követő egy éven belül - rendszeresített utófelülvizsgálati eljárással kapcsolatban lehetővé tette az ennek során észlelt vagy kifogásolt hibák /hiányok/ miatt keletkezett szavatossági jogok további három hónapon belüli érvényesítését.

a legfelsőbb bíróság az elmúlt két évben is következetesen arra törekedett, hogy a gazdasági pereket a lehetőségek szerint rövid idő alatt bírálja el; a feltárt hibákat és hiányosságokat elemezve kellően megalapozott határozatokat hozzon, hogy ily módon elősegítse a gazdálkodó szervezetek kapcsolataiban a népgazdasági érdek fokozottabb érvényre jutását és a szerződési fegyelem megszilárdítását. az ismétlődő vagy jelentősebb hiányosságokra felhívtuk az intézkedésre hivatott felügyeleti szerv figyelmét. egy-egy nagyobb jelentőségű mulasztás esetén az illetékes miniszterhez fordultam. a gazdálkodó szervezetek tevékenységéről, szerződéses kapcsolatairól szerzett - jogi és gazdasági vonatkozású - bírósági tapasztalatok elemzését időszakosan s gyakran egy-egy kérdés-körben összefoglaltuk és ezeket megküldtem a gazdaság-irányítás illetékes vezetőinek.

/folyt.köv./

13

bkk 4. /dr. szakács ödön6.folyt./um

a gazdaságpolitikai feladatok, a termelés hatékonysága, a népgazdasági tervek teljesítése szempontjából megnövekedett a gazdálkodó szervezetek közötti szerződések jelentősége. mivel ezek révén lehet a kölcsönös kötelezettségek meghatározott időben és módon való teljesítését a jogeszközeivel és szankcióival biztosítani. tapasztalataink szerint azonban a jogszabály előírása alapján szerződéskötésre kötelezett vállalatoknál is előfordult, hogy a legkülönbözőbb kifogással igyekeztek a terhesnek tekintett kötelezettséget elhárítani vagy azon hosszabb határidő vállalásával könnyíteni. ilyen esetben azonban a bíróság létrehozta a megfelelő szerződést. a szerződés-kötési kötelezettség körén kívül viszont gyakori volt, hogy a kereslet-kinálat alakulása folytán a gazdasági erőfölényben lévő szállítók vagy vállalkozók csak az általuk előírt feltételek szerint voltak hajlandók szerződéseket kötni. a szerződéses rendszer a gazdasági kapcsolatok kialakulásában meghatározott fontos szerepét megfelelően csak akkor tudja betölteni, a tervszerű gazdálkodást csak akkor tudja megfelelően szolgálni, ha a gazdálkodó szervezetek egymással megkötik a szerződéseket, vállalt kötelezettségeiket teljesítik és a teljesítést egymástól is megkövetelik.

tapasztalatunk szerint a vállalatok jelentős része a jogos igények érvényesítését nem tekinti köteleességének, sőt az igény érvényesítésének mellőzése olyan esetekben is előfordult, amelyekben azt a jogszabály kötelezően előírta. a nem kielégítő szerződési fegyelem erősítése érdekében már eddig is történtek intézkedések. ilyen például a gazdasági bírságról szóló jogszabály új rendelkezése, amely szerint gazdasági bírságot kell kiszabni a gazdálkodó szervezetre ha gazdasági erőfölényével visszaélve a másik felet a szerződésből eredő jogos igényei érvényesítésének mellőzése érdekében bármilyen módon befolyásolja. e rendelkezés célja azonban természetesen csak akkor valósulhat meg, ha a gazdasági bíróság indítványozására feljogosított hatóságok és más szervezetek élni fognak ezzel a jogosítványukkal.

a szerződési fegyelem erősítését szolgálja az a jogszabály is, amely az állami építésű új lakóépületek hibáinak késedelmes kijavítása esetére előírt kötbér érvényesítését oly módon teszi kötelezővé, hogy ettől a jogosult semmilyen esetben sem tekinthet el.

/folyt.köv./

13

bkk 4. /dr. szakács ödön...7.folytm/um

ez a szabályozás a korábbinál jobban ösztönzi a kivitelező vállalatokat arra, hogy a lakóépületeket kifogástalanul vagy az eddiginél kevesebb hiánnyal vagy hibával adják át, továbbá hogy az átadás-átvétel alkalmával rögzített hibákat rövidebb idő alatt javítsák ki. mindez elősegítheti, hogy az elkészült épületekbe a lakók be is költözhesse.

a szerződészegés miatti igényérvényesítés helyzetének okait vizsgálva jutottunk el annak felismeréséhez, hogy a gazdálkodó szervezetek anyagilag nem eléggé érdekelték abban, hogy a szerződések megszegése esetén igényeiket érvényesítsék. az anyagi érdekelttség megteremthető lenne, ha kötbér, illetve kártérítés címén behajtott és külön számlán könyvelt összegek nem minősülnének árbevétel szerinti adóalapnak, hanem azokat nagyobb részben a vagyoni hátrányok pótlására lehetne fordítani és azok felett a gazdálkodó szervezetek maguk rendelkezhetnének.

a munkaügyi jogalkotásban - kezdeményezésünkre - mintegy két évvel ezelőtt nagy jelentőségű lépés történt a foglalkozási betegségért fennálló munkáltatói felelősség szigorítása irányában. 1978. január 1. óta a vállalat nem mentheti ki magát annak bizonyításával, hogy a dolgozó foglalkozási betegségének bekövetkezése elháríthatatlan volt.

de - mint már a korábbi országgyűlési beszámolómban is szóltam róla - orvoslást kellett találni az új szabályozás hatálybalépése előtt elháríthatatlanság miatt elutasított, illetve elévült igényekre is. az erre vonatkozó kezdeményezésünkre is figyelemmel időközben örvendetes megoldást nyújtott az a minisztériumi határozat, amely kimondotta, hogy az említett dolgozókat 1978. szeptember 1. napjától havi 1000-2000 forint járadékkal kártalanítani kell. örömmel számolhatok be arról, hogy - a szótársadalombiztosítási főigazgatóságtól kapott adatok tanúsága szerint - a határozat alapján eddig 1264 személy részesült ilyen jellegű kártalanításban, amelyre a főigazgatóság csaknem 27 millió forintot fordított.

a munka törvénykönyvének ez év január 1-én hatálybalépett módosítása a munkaügyi bíróságok előtt álló feladatokat is érintette, s hatáskörüket bővítette.

/folyt.köv./

1b

bkk 4. /dr. szakács ödön...8.folyt./um

az ítélkezés szempontjából fontos a jogalkotásnak az a rendelkezése is, amellyel a munkaügyi bíróságok hatáskörébe vonta a döntést a vasutak, a posta, a hajózás és a légiközlekedés dolgozóinak és az orvosoknak a fegyelmi vitáiban. a legfelsőbb bíróság elvi irányító tevékenysége ezentul tehát ezeken a területeken is érvényesülni fog.

amikor hazánkban az egyik központi feladat a gazdálkodás hatékonyságának fokozása: osztársadalmi érdekek, de az egyes dolgozók közvetlen érdekének is tekintettük és tekintjük a munkafegyelem erősítését.

a legfelsőbb bíróság a munkaügyi ítélkezés irányítása során a körülmények követelte szigorubb mértékkel bírálta el a munkafegyelem megsértéséből származó vitákat. a fegyelmi felelősség megelőző-nevelő céljait szem előtt tartva annak biztosítására törekedtünk, hogy a fegyelmi vétséget elkövető dolgozóval vagy szövetkezeti taggal szemben kiszabott fegyelmi büntetés igazságos legyen. ne legyen súlyosabb, mint ami az elkövetett vétséggel arányban áll, de ne legyen ennél a mértéknél indokolatlanul enyhébb sem. ennek ugyanis kedvezőtlen következményei lennének különösen az olyan súlyos - sajnos sok helyen tipikus - fegyelmi vétségek megelőzésére, mint például az igazolatlan mulasztás, a munkáltatói utasítás teljesítésének megtagadása, a munkaidő alatti italozás, valamint a társadalmi tulajdon megkárosítása.

a fegyelmi ügyekben folytatott szigoru gyakorlat mellett ugyanakkor fontos érdekek tekintjük hogy a gazdálkodás hatékonyságának fokozására irányuló törekvés megvalósítása során ne szenvedjen sérelmet a munkahelyi demokrácia. továbbá azt is, hogy a szigorubb gazdasági követelményekre hivatkozással egyes vezetők a munkajog eszközeivel ne fojthassák el, illetve ne torolhassák meg a bírálatot, s hogy mindenütt érvényre jusson az egyes dolgozók jogos érdekeinek következetes védelme.

/folyt.köv./

1b

parlament

bkk 4. /dr. szakács ödön9. folyt./um

az elmúlt évek során egyes gazdasági vezetők néhány esetben kifogásolták, hogy a munkaügyi bíróságok nem nyújtanak megfelelő segítséget a vállalati munkafegyelem megszilárdításához. úgy vélem, különbséget kell tennünk az egy-egy konkrét ügy elbírálására vonatkozó eseti panaszok és a munkaügyi bíróságok gyakorlatára vonatkozó, általános jellegű észrevételek között. az egyedi esetben észlelt bírói tévedéseket a megfelelő jogorvoslatok útján, esetileg kell helyreigazítani.

a legfelsőbb bíróság elnökéhez egy év alatt a munkáltatók 72 törvényességi óvás iránti kérelmet nyújtottak be olyan bírói határozat ellen, amely a felmondást vagy a fegyelmi elbocsátást - a vállalat álláspontja szerint - indokolatlanul hatálytalanította. ezek közül azonban csak 22 bizonyult alaposnak.

az elénk kerülő ügyekből merített tapasztalatunk szerint a bíróságok szigorú általában megfelelő a munkafegyelem megsértőivel szemben, s megfelelően támogatják a vállalati törekvéseket az átszervezések lebonyolításában. de a vállalati vezetők a helytelen döntések ellen ritkán fordulnak a legfelsőbb bírósághoz. a munkafegyelem megteremtése természetesen nem a bíróságon kezdődik. a bíróságnak ezt támogatnia kell, de csak olyan esetben dönthet, amely elébe kerül.

a bíróságoknak e területen is az osztársadalmi érdeket kell képviselniük. a munkaügyi vitákban ez elsősorban azt jelenti, hogy elfogultság és részrehajlás nélkül, törvényeinket következetesen érvényesítve, körültekintően, a népgazdasági törekvéseket elősegítve, de humánusan kell igazságot szolgáltatni a dolgozó és a vállalat közötti jogvitában./mti/

.-

/16
- 34 -

parlament

bkk 5. katona imre beszéde

gy/don/ma/um di

1980. március 6.

a szerkesztőségek rendelkezésére bocsátjuk katona imrénnek, az elnöki tanács titkárnak beszédét, amely csütörtökön az országgyűlés ülészakán hangzik el.

a beszéd feloldásig e m b a r g ó s !

x x x

feladatainkat a fejlett szocialista társadalom építésének követelményei szabták meg. alkotmányunk szerint az elnöki tanács őrködik a magyar népköztársaság alaptörvényének végrehajtásán és alkotmányossági felügyeletet gyakorol a tanácsok felett. megállapítható: az állami életben a törvényesség biztosított volt és tovább fejlődött.

az elmúlt években tovább erősödtek a szocialista társadalmi viszonyok és ezzel összhangban fejlődött jogalkotásunk is. kiemelkedően fontos feladat volt, hogy - társadalmi fejlődésünkkel összhangban - folyamatosan korszerűsítsük jogrendszerünket. ennek során - a fejlett szocializmus építésének érdekében - összhangot teremtettünk a társadalmi fejlődés megváltozott követelményei és a magas szintű jogszabályok között. a jogrendszer reformjának mintegy tíz évvel ezelőtt megkezdett végrehajtásában az országgyűlés mellett az elnöki tanácsra is jelentős feladat hárult.

az elnöki tanács - az országgyűlést helyettesítő jogkörében - az alapvető elvek és rendelkezések érintetlenül hagyásával, kisebb-nagyobb mértékben kiegészített, korszerűsített egyes törvényeket. törvényerejű rendeleteket alkottunk az államélet fejlesztése, a gazdasági építőmunka feltételeinek javítása, a szociális, a kulturális és a közművelődési célok jobb megoldása érdekében. kiemelkedő jelentőségűek ezek közül azok, amelyek a szövetkezeti, a földtulajdon- és földhasználati törvény módosítását és kiegészítését tartalmazzák.

/folyt.köv./

/16
- 35 -

bkk 5. /katona imre1.folyt./um

továbbá azok, amelyek a gazdasági társulásokról, a kisiparról, a magánkereskedelemlről rendelkeznek. jelentősek az állami kitüntetések, a munka törvénykönyvének módosításáról, a társadalmi biráskodásról, a büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló törvényerejű rendeletek. a társadalmi viszonyok jogi szabályozást igénylő körében összesen 60 törvényerejű rendeletet alkottunk.

a jogszabályok e nagy számának hallatán jogosan kérdezhetik, tisztelt képviselőtársak: nem tévedtünk-e a tulszabályozás területére? nem állíthatjuk, hogy nem fenyeget ilyen veszély. de úgy véljük, hogy ez elsősorban nem a magas szintű jogszabályok oldaláról fenyeget. tudatában vagyunk annak, hogy a jogszabályok rendezése és egyszerűsítése terén - a kétségtelen fejlődés ellenére - sok még a teendő. a minisztertanács e vonatkozásban megfelelő intézkedéseket tett a közelmúltban.

a kormány a gondos és körültekintő előkészítéssel, az alapos indokolásokkal, esetenként pedig a végrehajtási jogszabályok egyidejű bemutatásával jelentősen hozzájárult jogalkotó munkánk eredményességéhez. növelte a jogalkotás demokratizmusát, hogy az országgyűlés illetékes állandó bizottságai előzetesen megvitatták, véleményezték a fontosabb törvényerejű rendeletek tervezetét.

a településhálózat fejlesztésének keretében az elmúlt öt évben 13 nagyközségnek adományoztunk városi rangot. városaink száma így 96-ra emelkedett, s területükön él a lakosság több mint 53 százaléka. a valós igényekből kiindulva, a városok egy részéhez csatoltuk a vonzáskörzetükben lévő községeket. számos községet egyesítettünk, és megszüntettünk olyan járásokat, amelyek elvesztették korábbi szerepüket.

a jogszabályalkotás mellett az elnöki tanács munkájának jelentős hányadát adják az egyedi döntések. ilyenek az állampolgársági, a kegyelmezési, a kinevezési és a kitüntetési ügyek.

/folyt.köv./

16

bkk 5. /katona imre2.folyt./um

több mint kilencezer állampolgári ^{ragi} ügyben döntöttünk 1975 óta. az elmúlt időszakban valamelyest emelkedett az állampolgársági ügyek száma. fő oka ennek a kettős állampolgárság megszüntetésére irányuló törekvésünk. a honosítási, visszahonosítási, valamint az állampolgárságból való elbocsátási ügyek 94 százalékában a kérelmeknek megfelelő kedvező döntést hoztunk. csak rendkívüli és kivételes esetben fosztottunk meg állampolgárságuktól olyan külföldön tartózkodó személyeket, akik súlyosan vétettek az állampolgársági hűség ellen, illetve akiket súlyos bűncselekmény miatt jogerősen elítélt magyar vagy külföldi bíróság. az ügyek elbírálásakor a Helsinkiben elfogadott elvek, illetve az állampolgárságról szóló törvényünk előírásai, a két- és többoldalú nemzetközi megállapodások, valamint a méltányosság, az emberiség, az egyéni mérlegelés és megítélés vezéreltek bennünket.

kegyelmezési jogával az elnöki tanács az elmúlt öt évben mintegy 900 esetben élt. a kiszabott büntetést, illetve egy részét elengedte vagy próbaidőre felfüggesztette; mentesített a büntetett előlethez fűződő hátrányok alól. kegyelemre az ítélet után bekövetkezett, olyan rendkívüli méltánylást érdemlő körülmények szolgáltak alapul, mint például súlyos betegség, nehéz családi helyzet, vagy a büntetés letöltése alatt tanúsított kiemelkedően jó magatartás. a büntetett előlethez fűződő hátrányok alóli mentesítés esetén a büntetés letöltése utáni példamutatóan becsületes életmódot vettük figyelembe.

alkotmányunk a bírói függetlenség hathatós garanciájaként írja elő, hogy a magyar népköztársaság hivatásos bírait az elnöki tanács választja, illetve menti fel. ezt a hatáskörét jelentőségének megfelelően gyakorolja. a ciklus alatt 465 bírót választott meg és 346-ot mentett fel. a felmentések oka csaknem valamennyi esetben nyugdíjazás volt. a többi között ez a tény is bizonyítja a bírák magasfoku erkölcsiségét, hivatástudatukat és felkészültségüket, valamint helyzetük stabilitását.

/folyt.köv./

16

bkk 5. /katona imre ...3. folyt./um

a magyar népköztársaság elnöki tanácsa által adományozott rendjelek, kitüntetések és címek a társadalom erkölcsi megbecsülését és elismerését fejezik ki. az elmúlt öt évben két új kitüntetést alapítottunk: a magyar népköztársaság hőse kitüntető címet, valamint a szocialista magyarországi érdemrendet. a jelenleg adományozható kitüntetések száma: tizenhat. a beszámolási időszakban 27 ezer személynek, továbbá 60 kollektívának és szervezetnek adományoztunk kitüntetést a szocializmus építésében, a haza szolgálatában, a közrend fenntartásában és a nemzetközi kapcsolatok ápolásában szerzett kimagasló érdemekért.

határozottan törekedtünk arra, hogy az előterjesztésre jogosult szervek következetesen tartsák be a kitüntetések adományozásának elveit. különösen azt, hogy a kitüntetés alapja, illetve mércéje a végzett munka, a teljesítmény színvonala legyen. továbbá, hogy a fizikai dolgozók és a nők a társadalomban elfoglalt helyüknek, szerepüknek és érdemeiknek megfelelő arányban részesüljenek elismerésben. tájékoztatom képviselőtársaimat, hogy az utóbbi időben kedvező változások tapasztalhatók a javaslattevő szervek munkájában.

a magyar népköztársaság nemzetközi tevékenységében és országunk külpolitikájának gyakorlati megvalósításában jelentős feladatok hárulnak az elnöki tanácsra. ebben külpolitikánk alapvető elvei, a szocializmus, a béke szolgálata vezérel bennünket. az, hogy szilárduljon és tovább-fejlődjön a békés egymás mellett élés, az enyhülés irányzata.

a külpolitikai elvek megvalósításában nagy jelentőségűek azok a magas szintű látogatások, amelyeket az elnöki tanács tisztségviselői és tagjai tettek számos országban. közülük csak a legjelentősebbeket kiemelve az elmúlt időszakból: emlékeztetünk kádár jánosnak, az mszmp központi bizottsága első titkárának, az elnöki tanács tagjának mindenekelőtt a testvéri szocialista országokban, valamint több nyugat-európai országban, illetve losonczi pálnak, az elnöki tanács elnökének latin-amerikában, néhány ázsiai országban és ausztriában tett hivatalos látogatására.

/folyt.köv./

- 38 -

bkk 5. /katona imre....4.folyt./um

tovább erősítette baráti kapcsolatainkat, együttműködésünket a testvéri szocialista országokból nálunk járt magas szintű küldöttségek látogatása.

kiemelkedő jelentőségű esemény volt leonyid iljics brezsnyev elvtársnak, az szkp központi bizottsága főtitkárának a szovjetunió legfelsőbb tanácsa elnöksége elnökének számunkra megtisztelő, hazánkban tett hivatalos, baráti látogatása.

ösztönzően hatott kapcsolataink bővítésére etiópia, libia, mozambik, sziria, portugália elnökének látogatása. erősítette hagyományos baráti együttműködésünket a finn köztársaság elnökének, és jószomszédi kapcsolatainkat az osztrák köztársaság elnökének magyarországi útja.

megbízatásunk alatt 5 önállóvá vált országot ismertünk el és 19 állammal létesítettünk diplomáciai kapcsolatot. ezzel 125-re növekedett azoknak az országoknak a száma, amelyekkel diplomáciai kapcsolatban vagyunk. a magyar népköztársaság nemzetközi kapcsolatainak fejlesztésében jelentősek azok a két- és többoldalú nemzetközi megállapodások - szám szerint 82 -, amelyeket a beszámolási időszakban törvényerejű rendelettel hirdettünk ki, és ezzel belső jogunk részévé tettünk.

összegezve: megállapítható, hogy az elnöki tanács az alkotmány előírásaival összhangban végezte feladatát, szoros együttműködésben az országgyűléssel és a minisztertanáccsal.

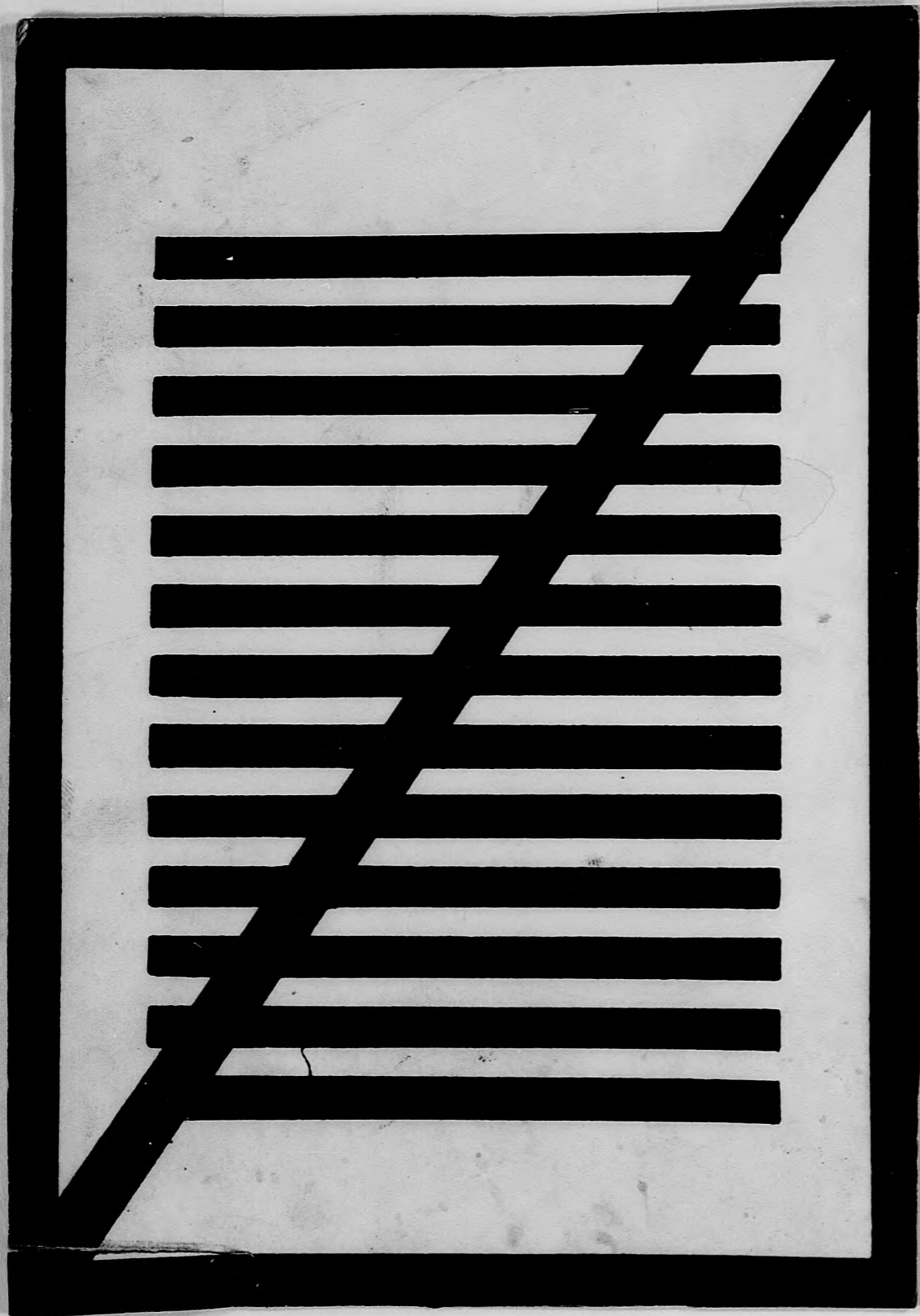
kérem a tisztelt országgyűlést, hogy a beszámolót fogadja el. /mti/

--

- 39 -

I

Hídny: 40-
51. lap!

parlament

bkk 6. /az országgyűlés11.folyt./um

a 4. folytatás 4. bekezdésének első sorában: megbízatásunk
időszaka alatt öt függetlenné vált országot...

a 4. folytatás 4. bekezdésének 5. sorában: ...nemzetközi
kapcsolatainak fejlesztésében....

a 4. folytatás 5. bekezdésének első sorában: összegezve:
az elnöki tanács az alkotmány... /a „megállapítható hogy,,
mondatrész tehát kimarad!/

a 4. folytatás 5. bekezdésének utolsó sorában: ...az
országgyűléssel és a kormánnyal./

az országgyűlés a népköztársaság elnöki tanácsa titkárá-
nak beszámolóját jóváhagyólag tudomásul vette.

ezután dr. szijártó károly legfőbb ügyész számolt be az
országgyűlésnek a törvényes-
ség helyzetéről és az ügyészi szervezet elmúlt két évi
munkájáról.

/dr. szijártó károly beszédét mai bkk 3-as kiadásunkon
közöltük. az embargót a következő javításokkal f e l o l d -
j u k :

az első bekezdés utolsó előtti sorában: ...megfelelő
szerveit minden esetben tájékoztattuk.

a harmadik bekezdés harmadik sorában: ...jellemző az el-
múlt két évben is.

/folyt.köv./

- 51 -

15.15/um

He 1195

parlament

bkk 6. /az országgyűlés12.folyt./um

az 1. folyt. 5. bekezdésének utolsó előtti sorában:

...aránya az előző évi 0.2 százalékról ...

az 1. folyt. utolsó bekezdésének második sorában:

...de még mindig magas volt - csaknem 13 ezer - az ittas....

a 4. folytatás 4. bekezdésének 2-3. sorában :

...a törvényesség jellemezte, és alaptalanul senkit se
fosszanak meg...

az 5. folytatás első bekezdésének első sorában:

a társszervekkel minden lényeges...

a 6. folytatás 3. bekezdésének 2-3. sorában:

...törvényességének vizsgálatát is. az elmúlt.....

ü.2. /folyt.köv./

4

parlament

bkk 6. /az országgyűlés....13.folyt./um

a napirendnek megfelelően dr. szakács ödön, a legfelsőbb

biróság elnöke emelkedett ezután szólásra. /beszédét a mai
bkk 4-es kiadásunkon közöltük. az embargót a következő
javításokkal f e l o l d j u k :

a 3. folytatás utolsó bekezdésének utolsó előtti sorában:

...nem vezetne tartós családi....

a 4. folytatás utolsó bekezdésének 3-4. sorában:

...kiürítésére kötelezett olyan lakáshasználóval szemben,
aki ... /a,,rosszhiszemű jogcím nélküli,, tehát kimarad!/
az 5. folytatás első bekezdésének 2. sorában:

...összefüggésben kiadott jogszabályok... /az új szó tehát
kimarad!/
a 6. folytatás 2. bekezdésének 4. sorában:

...azt a jogszabály kötelezővé tette. a nem....

a 7. folytatás 3. sorában: ...az eddiginél kevesebb
hibával vagy hiányossággal adják át, továbbá....

a 9. folytatás első bekezdésének alulról számított 3.
sorában:

az egyedi esetekben észlelt....

a 9. folytatás 3. bek. 4. sorában: ...az átszervezések
lebonyolításában is. de a

/folyt.köv./

15.50/um

4

bkk 6. /az országgyűlés14.folyt./um

dr. földvári józsef /baranya m. 4. vk./ a pécsi tudomány-
egyetem rektora a jogi, igazgatási és
igazságügyi bizottság megbízásából elmondta:

az országgyűlés jogi, igazgatási és igazságügyi bizottsága megtárgyalta a magyar népköztársaság legfelsőbb bírósága elnökének és legfőbb ügyészének országgyűlési beszámolóját. az államhatalom gyakorlásában fontos funkciót ellátó szervekről van szó, amelyek feladatait az alkotmány rögzíti, s a bíróságokról, valamint az ügyészségről szóló törvények pontosan meghatározzák. ezekből a jogszabályokból, a bennük meghatározott feladatokból kiindulva állapította meg bizottságunk: a legfelsőbb bíróság és a legfőbb ügyészség vezetői, dolgozói igen eredményesen, lelkiismeretesen, s nagy felelősségtudattal végezték munkájukat. abban, hogy ma hazánkban törvényes rend, s közbiztonság van, hogy állampolgáraink tulnyomó többsége jogszabályainknak megfelelően él és dolgozik, bíróságaink és ügyészségeink jó munkája is megtestesül. tudjuk, hogy mindezen eredmények alapvető előfeltétele az a politikai légkör, amely ma jellemző hazánkban.

a jogi, igazgatási és igazságügyi bizottság mindkét beszámolót nemcsak jónak, hanem reálisnak is értékelte. ez különösen fontos az igazságszolgáltatási munka mérlegelésénél, hogy elkerüljük téves következtetések levonását, irreális feladatok kitűzését.

a bizottság különös figyelmet fordított a két beszámoló-
nak a bűnözés helyzetét tárgyaló és a bünelkövetésekkel kapcsolatos ítélezési gyakorlatot bemutató elemzéseire. az értékelések e vonatkozásban sem titkolják azokat a negatív jelenségeket, amelyek éppen a jövő kriminálpolitikájának kialakítása miatt lényegesek. kétségtelen azonban az is, hogy a hazai bűnözés helyzetét nem a negativumok jellemzik. sokkal jellemzőbb például az, hogy a százezer büntetőjogilag felelősségre vonható lakosra jutó bünelkövetések száma - nemzetközi összehasonlításban is - alacsony. meghatározó, hogy hazánkban a szervezett bűnözés veszélyes formái ismeretlenek.

a negatív jelenségek közül bizottságunk legrészletesebben a közlekedési bűncselekményekkel foglalkozott. megdöbbentő tény, hogy évente 700-800 halálos közúti balesetet okoznak hazánkban. megdöbbentő, mivel ezek nagy része nagyobb figyelemmel, a közlekedési szabályoknak megfelelő magatartással elkerülhető lett volna. általános megállapításunk, hogy a közlekedési figyelem, a közlekedési morál lényeges javításra szorul.

/folyt.köv./

16.00/um

bkk 6. /az országgyűlés15.folyt./um

ugy tűnik, ehhez elengedhetetlen a közlekedés mainál hatásosabb módszerekkel történő ellenőrzésének megvalósítása. a hangsúlyt a közlekedésbiztonsági szempontokra kell helyezni és ki kell szűrni a közlekedési szabályokat rendszeresen sértő, valamint személyiségi hibák miatt gépjármű vezetésére alkalmatlan gépkocsi-vezetőket. az agresszív, a kiméretlen, a másokkal nem törődő embereket nem szabad a volán mögött megtűrni. hangsúlyt kapott a bizottság tanácskozásán az is, hogy vissza kell állítani a forgalmi jelzések becsületét. naponta vagyunk tanúi annak, hogy egyre többen indulnak el az utkereszteződésben a közlekedési lámpa piros fényénél; hogy egyesek gondolkodás nélkül hajtanak be a forgalommal szemben; hogy a megállni tilos jelzést egyre többen hagyják figyelmen kívül.

az említett magatartásnak nyilvánvalóan különböző okai vannak. ezek között lehetnek olyanok is, amelyek a közlekedés szervezőinek nem kellően átgondolt eljárásával függenek össze. előfordulnak tiltó táblák olyan helyeken, ahol indokolatlanok, s ahol - éppen emiatt - a közlekedési szabály tömeges megsértésével lehet számolni. több utvonatról kitiltották például a lovaskocsikat, kerékpárosokat, ám azóta is zavartalanul közlekedik mindegyik jármű. vagy a tábla elhelyezése volt indokolatlan, vagy pedig érvényt kell szerezni utasításának. mert pszichológiai-
lag helytelen bárkiben olyan benyomást kialakítani, hogy a forgalmi jelzéseket nem kell komolyan venni. ma „csak”, a várakozni, vagy megállni tilos jelzést hagyják figyelmen kívül - holnap már a vasuti átjáró előtt jelző piros fényt. nagyobb határozottságot és következetességet kérünk tehát mindazoktól, akiknek feladata a közlekedés biztonságának növelése.

az alkoholizmus problémája több vonatkozásban is felmerült a bizottsági ülésen. a bűnözésben játszott szerepe - tul a közlekedési bűncselekményeken - közzismert. erre, valamint a sok családi és egyéni tragédiára is figyelemmel, a bizottság tagjai nem tartják megfelelő hatásúnak az alkoholizmus, a mértéktelen alkoholfogyasztás elleni küzdelmet, s főleg annak eredményeit. nehéz megérteni például, hogy miért nem kerül sor jóval több alkoholista intézeti, munkaterápiás kezelésére, holott a tárgyi lehetőségek ehhez adottak.

/folyt.köv./

16.05/um

57

parlament

bkk 6. /az országgyűlés16.folyt./um

a gazdasági perek napjainkban is több visszasságra hívják fel a figyelmet. a legfelsőbb bíróság elnökének beszámolója megállapította, hogy a jogszabály alapján szerződés-kötésre kötelezett vállalatoknál is előfordult például, hogy a legkülönbébb kifogással igyekeztek a terhesnek vélt kötelezettségeket elhárítani. valamennyiünk számára világos: a szerződéses rendszer csak akkor tudja szerepét betölteni a gazdasági kapcsolatok alakításában, ha a gazdálkodó szervezetek a megállapodásokat egymással megkötik, ha vállalt kötelezettségeiket teljesítik és azt egymástól is megkövetelik. ma sem ritka azonban, hogy a szerződésszegő féllel szemben fennálló jogos igényt nem érvényesítik. ennek okai közismertek, megszüntetésükre történtek is intézkedések. bízunk abban, hogy a vállalatok, a gazdálkodó szervezetek közötti kapcsolatok alakulása kedvező talajt biztosít a jogi szabályok érvényesülésének is. mindkét beszámoló szövegét, hogy a gazdasági bírság kezdeményezésére jogosult szervek nem élnek a kívánt mértékben eszközeikkel. pedig a bírság - más egyéb eszközökkel együtt - alkalmas lenne a gazdálkodási fegyelem szilárdítására.

nagyon komoly érdeklődés kíséri a dolgozók és vállalataik közötti jogviták sorsát. bizottságunk megítélése szerint a legfelsőbb bíróság a körülmények megkövetelte szigorúbb mértékkel bírálja el ezeket az ügyeket. arra törekszik, hogy a fegyelmi büntetés - igazságosan - ne legyen súlyosabb az elkövetett vétségénél, de ne legyen a jogos mértéknél indokolatlanul enyhébb sem. az igazságos és helyes munkaügyi ítélkezési gyakorlatért sokat tehetnek a vállalatok, gazdálkodó szervezetek jogászai is. jó munkájukkal elősegíthetik olyan fegyelmi határozatok meghozatalát, amelyek nemcsak érdemben helyesek és igazságosak, hanem megfelelnek az eljárásjogi szabályoknak is. ma még ugyanis nem ritka az olyan - egyébként érdemben helyes - határozat, amelyet a bíróságnak eljárási szabálysértés miatt kell megsemmisítenie.

az elmondottak alapján javasoljuk a tisztelt országgyűlésnek, hogy a magyar népköztársaság legfelsőbb bírósága elnökének és legfőbb ügyészének a beszámolóját fogadja el.

/folyt.köv./

- 56 -

16.10/um

17

parlament

bkk 6. /az országgyűlés ...17.folyt./um

ezután az országgyűlés dr. szijártó károlynak, a népköztársaság legfőbb ügyészének és dr. szakács ödönnek, a legfelsőbb bíróság elnökének beszámolóját jóváhagyólag tudomásul vette.

(hozzát)

a határozatát követően az elnöklő apró antal bejelentette: az 1975. június 15-én megválasztott országgyűlés megbízása idén június 15-én lejár. a tanácsstagok megbízása - amelyet a tanácsstagok választásáról szóló 1976. évi vi. törvény meghosszabbított - az 1980. évi általános választásokig tart. annak érdekében, hogy a választásokat időben elő lehet készíteni, apró antal javasolta az országgyűlésnek: hatalmazza fel a magyar népköztársaság elnöki tanácsát, hogy az országgyűlési képviselők és a tanácsstagok általános választását - az alkotmány előírásainak megfelelően - 1980. június 8-ra tűzze ki. egyben indítványozta: az országgyűlés megbízatását ugyanezen időpontban nyilvánítsa befejezettnek.

az országgyűlés a javaslatot határozattá emelte. ezt követően ismét apró antal emelkedett szólásra.

köszönöm képviselőtársaimnak, a megyei és budapesti képviselőcsoportok vezetőinek, az országgyűlés bizottságainak, tisztségviselőinek 5 esztendőn át folytatott hasznos tevékenységüket, amelynek eredményeként az országgyűlés gyakorolhatta az alkotmány előírásaiból eredő jogait és így a legfőbb törvényhozó testületben eredményesen szolgálhatta pártunk politikáját - hangsúlyozta.

az országgyűlés tagjai, az országgyűlés bizottságai jól teljesítették feladataikat a törvények előkészítésében, az elfogadott törvények végrehajtásának ellenőrzésében. az országgyűlés bizottságai az egész ciklusban biztosították az országgyűlés munkájának folyamatosságát. mindez együtt lehetőséget teremt a kormány és az országgyűlés tevékenységének összhangját, a jó együttműködést.

/folyt.köv./

- 57 -

16.10/um

18

parlament

bkk 6. /az országgyűlés.....18.folyt./um

az országgyűlés, legfelsőbb államhatalmi és népképviselői testületként az államélet területén előmozdította a szocialista demokrácia fejlődését, a xi. kongresszus határozatainak megvalósítását. pártunk központi bizottsága kongresszusi irányelveinek megtisztelő megállapítása szerint „az országgyűlés számos, a társadalmi, gazdasági fejlődést segítő törvényt alkotott. az alkotmányos előírásoknak megfelelően irányította és ellenőrizte a kormány munkáját,„ ebben a ciklusban, ideszámítva a mai ülésünket is, az országgyűlés 24 törvényt alkotott, 19 miniszteri és államtitkári beszámolót vitatott meg. a beszámolók közül kiemelkedik a minisztertanács elnökének beszámolója a kormány munkaprogramjáról, majd a program végrehajtásának időarányos teljesítéséről. alkotmányunk előírásának megfelelően 2 ízben került napirendre az elnöki tanács, a legfőbb ügyész és a legfelsőbb bíróság elnökének beszámolója.

a kormányzati munka számos fontos kérdéséről, a törvények végrehajtásáról számolt be az országgyűlés előtt az egészségügyi, a kohó- és gépipari, a közlekedés- és postaügyi, a pénzügyminiszter, a munkaügyi, a nehézipari, az oktatási miniszter, valamint a külügyminiszter, továbbá az országos vízügyi hivatal elnöke, s a központi népi ellenőrzési bizottság elnöke.

az országgyűlés bizottságai rendszeresen üléseztek. öt év alatt 310 tanácskozást tartottak, több száz fontos kérdést tárgyalva meg. a képviselők választókerületi tevékenysége, az ülésesszakokon és a bizottságokban végzett munkája megfelelt annak az alkotmányos elvnek, amely kimondja: a képviselők tevékenységüket választóik, a köz érdekében végzik.

országgyűlésünk nemzetközi tevékenysége mind a hivatalos parlamenti kapcsolatokban, mind az interparlamentáris unió keretei között jól szolgálta testvéri együttműködésünket a szocialista országokkal, valamint kapcsolatainkat - a szolidaritás alapján - a fejlődő országokkal és a békés egymás mellett élés politikáját a fejlett tőkés országok parlamentjeivel.

/folyt.köv./

- 58 -

16.20/um

parlament

bkk 6. /az országgyűlés.....19.folyt./um

választási ciklusunk utolsó ülésesszakán az országgyűlés nevében szeretném megköszönni választóink bizalmát. köszönetet mondok továbbá az elnöki tanácsnak, a minisztertanácsnak és a hazafias népfrontnak az országgyűlésnek nyújtott támogatásáért.

végezetül a magyar szocialista munkáspárt központi bizottsága, a magyar népköztársaság elnöki tanács és kormánya, a hazafias népfront országos tanácsa nevében is köszönetet mondok önöknek azért a hasznos közérdekű tevékenységért, amelyet megbízatásuk egész ideje alatt végeztek az országgyűlésben, és választókerületükben. ugyancsak köszönetet mondok a helyi tanácstagok mintegy 70 ezres taborának azért, mert meghosszabbított mandátumuk egész ideje alatt jól teljesítették törvényes kötelezettségüket a helyi közéletben.

ezzel az országgyűlés tavaszi ülésesszaka - amelyen apró Antal és Péter János, az országgyűlés alelnöke felváltva elnökölt - befejezte munkáját.

x x x

a szerkesztőségek figyelmébe!

javítások a mai bkk 1./dr. Markója Imre beszéde/ számu hirre:

a 3. folyt. 2.bek. 3-4. sorában a szöveg helyesen:
.....- mint minden új és korszerű technológia alkalmazása -
bizonyos kockázattal is jár. s mivel a kockázatot, magyarul.....

a 4. folyt. 3. bek. 3. sorában a szöveg:szorosan
kötődve készült el.....

/folyt.köv./

- 59 -

16.55/um

parlament

bkk 6. /az országgyűlés20. folyt./um

a 7. folyt. 2. bek. 3. sorában a szöveg :

..a felelősség és a kártalanítás....

a 7. folyt. 3. bek. 5-6. sorában a szöveg helyesen:

....tartozik, amely vétkességre és jogellenességre tekintet nélkül...

x x x

a bkk 2. sz. /szekér gyula beszéde/ 4. folyt. 1. bekezdésének 6-7. sorában a szöveg helyesen:

...az atomerőművéké. épülő atomerőművünk olyan rendszerű, hogy...

x x x

a bkk 6. sz. /az országgyűlés../

1. folytatásának első felszólalója helyesen: dr. vida miklós /bp. 21.vk./, a fővárosi gázművek műszaki igazgatója, a törvényjavaslat bizottsági előadója...

az 1. folyt. 2. bek. 12-13. sorában a bizottság neve helyesen: szociális és egészségügyi bizottság, valamint...

a 4. folyt. 12. sorában a gyár neve helyesen: az április 4. gépipari művek.

a 7. folytatás 2. bekezdésének 6. sorában a szöveg:

...fel akarjuk és fel fogjuk használni....

/folyt.köv./

- 60 -

17.00/um

o

bb. 50. / a belföldi ... 1. folyt./rj

41. czene béla festőművész kiállítása

42. a liszt kamaraegyüttes hangversenye

43. több látogató a muzeumokban

44. székfoglaló előadás

45. hazaérkezett japánból a magyar pártküldöttség

46. mezőgazdasági termelésünk fejlesztésének bázisai

47. megnyitották a portugál filmhetet

48. időjárásjelentés

49. wolfgang bothe vezényelte a szegedi szimfonikusokat

50. hírjegyzék

/mti/

-.-

- v é g e -

készült az mti belföldi főszerkesztőségében

főszerkesztő: pásztor jános

szerkesztette: izsák erika és halasi györgy

21.05 rj

-33-

2/20/4

Belföldi hírek

p é n t e k

bb. 1. elkészültek az első környezetminősítő térképek

ob/dg/rj hgy 1980. március 7.

több éves kutatómunka eredményeként a földrajztudományi kutatóintézetben befejezték az első környezetminősítő térképek szerkesztési munkálatait. a szakemberek az mti. munkatársának elmondották: a hazai térkép-család legfiatalabb tagjai különleges, továbbfejlesztett változatai a korábbról már jól ismert és széles körben alkalmazott tematikus térképeknek. a természetföldrajzi és gazdasági adottságoknak egy-egy fontos szektorát, így a domborzati, közigazgatási, víz- és talajviszonyokat, valamint az egyes szakágazatok; közlekedés, ipar, kereskedelem pillanatnyi állapotát nemcsak regisztrálják, hanem értékelik is.

az új rendszerű térképek főként az ember környezetre gyakorolt sokirányú hatásának vizsgálatához nyújtanak nélkülözhetetlen segítséget. csaknem ötven témakört ölelnek fel, amelyek szakszerű elemzésével városépítőknak, környezetvédőknek, bányatelepítőknak, egészségügyi szakembereknek, nagyberuházások irányítóinak adnak utbaigazítást felelősségteljes döntéseik meghozatalához. ezenfelül „adatbank”, szerepét is betölthetik például új városrészek tervezésénél, különböző utvonalak nyomvonalainak kijelölésénél, természetvédelmi területek elhatárolásánál. különösen hasznosak lehetnek az újfajta térképlapok prognosztizált példányai, amelyek a jövőbeni változásokra, fellépő hatásokra hívják fel a figyelmet és orientálják a hosszú távra szóló elhatározásokat.

/folyt.köv./

07